

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Лада ШІРІНЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи**

Виконав (ла): здобувач (ка) 4 курсу, групи 15

_____ Возовик Яна Русланівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник: Шірінян Лада Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент Наталія Кудренко
(ім'я та прізвище)

_____ (підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри **фінансів**

/Лада ШІРІНЯН/

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Возовик Яна Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: комплексна оцінка фінансового стану банківської установи керівник проекту (роботи) Шіріяня Л.В., д. е. н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «05» грудня 2022 р. № 865-КС

2. Строк подання здобувачем роботи: 07 червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: _____

законодавчі акти, нормативно – правова література, методичні рекомендації, наукові статті, навчальна економічна література, Інтернет-ресурси, фінансова звітність АТ «ОТП БАНК».

4.Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Розділ 1. Теоретичні аспекти комплексної оцінки фінансового стану банківської установи

Розділ 2.Комплексна оцінка фінансового стану АТ «ОТП БАНК»

Розділ 3. Напрями вдосконалення оцінки фінансового стану банківських установ в Україні

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

Таблиця 1. Структура і динаміка активів АТ «ОТП Банк» за 2020 – 2022 роки.

Таблиця 2. Динаміка фінансових результатів АТ «ОТП Банк» за 2020-2022 рр.

Таблиця 3.Аналіз показників прибутковості АТ «ОТП Банк» за 2020-2022 роки.

Таблиця 4. Аналіз фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» за 2019-2021 рр.

Таблиця 5. Аналіз основних показників, що характеризують ліквідність АТ

«ОТП Банк». Таблиця 6. Оцінювання альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в АТ «ОТП Банк».

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Шірінян Л.В.		
II	Шірінян Л.В.		
III	Шірінян Л.В.		

7. Дата видачі завдання 05 грудня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви, отримання завдання і узгодження плану з керівником	05.12.2022	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 24.03.2023	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 24. 04.2023	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 17.05.2023	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 19.05.2023	
6	Попередній захист	30.05.2023	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	01.06.2023	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	До 06.06.2023	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	07.06.2023	

Здобувач

_____ (підпис)

Возовик Я. Р.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Шірінян Л.В.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Возовик Я. Р. Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справ та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2023.

Дана кваліфікаційна робота присвячена комплексній оцінці фінансового стану АТ «ОТП БАНК». Зокрема аналізі різних аспектів фінансового стану банку, таких як його прибутковість, ліквідність, стабільність та інші фінансові показники.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

В першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито теоретичні аспекти оцінювання конкурентоспроможності продукції підприємства.

У другому розділі здійснено комплексну оцінку фінансового стану АТ «ОТП БАНК».

У третьому розділі розроблено Напрями вдосконалення оцінки фінансового стану банківських установ в Україні.

***Ключові слова:** власний капітал, ліквідність, прибутковість, фінансовий стан, фінансові результати, фінансова стійкість.*

З М І С Т

Стор.

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	10
1.1. Сутність комплексної оцінки фінансового стану банківської установи.....	10
1.2. Проблемні аспекти оцінки фінансового стану банківських установ.....	18
1.3. Методика комплексної оцінки фінансового стану банківської установи.....	25
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АТ «ОТП БАНК».....	33
2.1. Загальна характеристика банку.....	33
2.2 Аналіз основних економічних показників банку.....	42
2.3 Комплексна оцінка фінансового стану банку.....	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ.....	60
3.1. Зарубіжний досвід оцінки фінансового стану банківських установ та адаптація його в Україні.....	60
3.2. Удосконалення методики оцінки фінансового стану банківських установ.....	78
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи є надзвичайно важливою, адже вона надає змогу визначити фінансову стійкість і вірогідність виконання зобов'язань перед своїми клієнтами. Для здійснення такої оцінки необхідно проаналізувати різні аспекти діяльності банківської установи, такі як кредитний портфель, ліквідність, прибутковість, ризики і інші показники. Знання і розуміння проводити комплексну оцінку фінансового стану банківської установи є надзвичайно важливим для фахівців сфери банківської справи, а також для інвесторів, котрі розглядають можливість інвестування у банківській сектор.

Значний внесок у вирішення окремих теоретико - практичних питань, пов'язаних із комплексною оцінкою фінансового стану банку зробили такі вітчизняні вчені: Афанасенко М. В., Васильєв М. О., Вінниченко О. В., Вовченко О. С., Вольська С. П., Дзюблюк О. В., Загородній А. Г., Казимірова Л. В., Кириллова В. Р., Лисенок О. В., Онищенко В. О., Погореленко Н. П., Рисін М. В., Семенов А. Ю., Смілик Д. Ю., Тарасевич Н. В., Хом'як М. М., та інші.

Аналіз літературних джерел стосовно комплексної оцінки фінансового стану банківських установ дав змогу з'ясувати, що ціла низка питань пов'язаних із організаційно-економічною оцінкою фінансового стану банку, визначена недостатньо. Ще одним чинником, котрий обумовлює важливість теми кваліфікаційної роботи є відсутність єдиної методики оцінки фінансового стану банківської установи. Виходячи із цього, можна стверджувати, що методика оцінки фінансового стану банку потребує подальшого аналізу і розгляду.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних аспектів комплексної оцінки фінансового стану банку, аналіз комплексної оцінки на прикладі банківської установи та визначення напрямів удосконалення.

Головними **завданнями** кваліфікаційної роботи є:

- висвітлити сутність комплексної оцінки фінансового стану банківської установи;
- розкрити проблемні аспекти оцінки фінансового стану банківських установ;
- вивчити методику комплексної оцінки фінансового стану банківської установи;
- надати загальну характеристику банку;
- проаналізувати основні економічні показники банку;
- здійснити комплексну оцінку фінансового стану банку;
- вивчити зарубіжний досвід оцінки фінансового стану банківських установ та можливості його адаптації в Україні;
- запропонувати напрями удосконалення методики оцінки фінансового стану банківських установ.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є сукупність економічних відносин, які виникають під час проведення комплексної оцінки фінансового стану банку.

Предметом кваліфікаційної роботи є комплексна оцінка фінансового стану банківської установи на прикладі АТ «ОТП БАНК».

Методи дослідження. При написанні роботи використовувалися як загальнонаукові, так і специфічні методи наукового пізнання. В роботі використано методи зіставлення, індукції та дедукції, наукової абстракції (для вивчення та узагальнення теоретичних аспектів комплексної оцінки фінансового стану банківської установи); аналізу та синтезу (при проведенні аналізу основних економічних показників банку); статистичний і графічний методи (при проведенні комплексної оцінки фінансового стану банку).

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є законодавчі акти, нормативно – правова література, методичні рекомендації, наукові статті, навчальна економічна література, Інтернет-ресурси, фінансова звітність АТ «ОТП БАНК».

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота містить 23 таблиці, 18 рисунків, 2 додатків. Список використаних джерел містить 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Сутність комплексної оцінки фінансового стану банківської установи

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки, фінансовий стан є ключовою характеристикою діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, у тому числі і банку. Достовірний та своєчасний аналіз фінансового стану банку є запорукою прийняття ефективних фінансових рішень зі сторони власників, інвесторів, партнерів, працівників податкових органів та інших учасників економічних відносин, які спрямовані на зниження затрат, зростання прибутку і ринкової вартості бізнесу загалом. Регулярне здійснення банком аналізу своєї діяльності дає можливість ефективно управляти активними та пасивними операціями для максимізації прибутку і забезпечення стабільного фінансового стану.

Поняття «фінансовий стан банку» більшість науковців трактує через сукупність певних коефіцієнтів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «фінансовий стан банку»

Автори	Трактування поняття
Герасимови ч А. М. [1]	«Фінансовий стан банку – це оцінка показників фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності, ефективності управління».
Погореленко Н. П. [2]	«Фінансовий стан банку – це система показників достатності капіталу, якості активів, ліквідності балансу, ефективності діяльності, рівня управління (менеджменту) банку».
Загородній А. Г. [3]	«Фінансовий стан банку – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та існування, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами».

Продовження таблиці 1.1

Дзюблюк О. В. [4]	«Фінансовий стан банку визначається наявністю у нього фінансових ресурсів, забезпеченістю грошовими ресурсами, необхідними для діяльності, підтримки нормального режиму роботи, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами».
Тарасевич Н.В. [5]	«Фінансовий стан банку – це рівень забезпечення економічного суб'єкта грошовими коштами для здійснення господарської діяльності, підтримання нормального режиму роботи та своєчасного проведення розрахунків».
Карась П. М. [6]	«Фінансовий стан банку визначається загальним рівнем ефективності управління його активами і пасивами, при цьому якість управління ними відображається в основних коефіцієнтах, що характеризують фінансовий стан банку, зокрема у показниках достатності капіталу, якості активів, рентабельності, ліквідності, рівня ризиків».

Джерело: складено автором на основі даних

Як зазначає вітчизняний вчений Лисенок О. В., «зарубіжними вченими у поняття фінансового стану банківської установи закладається дещо інший зміст, порівняно з поглядами, які склались у вітчизняній науці, його розуміють не як комплексну чи узагальнюючу характеристику, що відображає ефективність процесу управління фінансово – економічною діяльністю банку, а як певну оцінку, отриману за даними публічної звітності на певний момент часу і спрямовану на з'ясування перспектив майбутньої фінансово-економічної діяльності банківської установи з позицій очікуваних доходів та ризиків» [7, с. 42].

Проаналізувавши наведені визначення вітчизняних науковців і економістів, можемо стверджувати, що фінансовий стан банку є узагальнюючою, комплексною характеристикою банківської установи, що відображає рівень дотримання нею у своїй діяльності обмежень (мінімального розміру абсолютної і відносної величини капіталу, рівня властивим активам ризиків та ліквідності, вартості придбання пасивів, загального ризику тощо). Мета управління банком полягає у забезпеченні умов для одержання ним бажаного фінансового результату за підтримки одночасно потрібного рівня його фінансового стану.

Завдання аналізу фінансового стану банку наведені на рис. 1.1

Рис 1.1. Завдання аналізу фінансового стану банку

Джерело: складено автором на основі [6]

Досліджуючи сучасну банківську установу як відкриту соціально-економічну систему, можна говорити, що на її фінансовий стан здійснюють вплив дві групи чинників: зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх чинників включаються фактори макросередовища (міжнародні, політичні, економічні, правові, соціально-демографічні, екологічні, природно-кліматичні, науково-технічні, культурні), а також чинники інфраструктури регіону, в якому функціонує банківська установа [9].

У структурі міжнародних чинників, що здійснюють вплив на фінансовий стан банків, можна виокремити такі:

- виникнення світових фінансово - економічних криз;
- зміна ситуації на світовому фінансовому ринку;
- дії транснаціональних банківських установ;
- рівень світових цін на різні товарну продукцію та ресурси;
- введення фінансових санкцій відносно банківських установ.

Негативний вплив на фінансову стійкість банківських установ надають:

- повалення чинного політичного режиму;
- політичні мітинги;
- розколи в партіях;
- напруженість передвиборчої обстановки [10, с. 306].

Перераховані чинники дестабілюють політичну ситуацію та створюють труднощі в структурі управління, котрі призводять до неадекватного прогнозування та планування банківських доходів та затрат.

Найбільше на фінансовий стан українських банків впливають макроекономічні чинники, що характеризують економічний стан країни. До них відносять:

- рівень ВВП;
- потенціал реального економічного сектора;
- рівень інфляції;
- стійкість національної валюти;
- профіцит / дефіцит державного бюджету;
- інвестиції в основний капітал промислових підприємств [10, с. 307].

Соціально-демографічні чинники відіграють важливу роль і проявляються у зміні клієнтського складу банківських установ. Внутрішні чинники здійснюють вплив банківської установи і взаємодію складових її елементів (підрозділів чи певних співробітників) для досягнення поставлених цілей. Відповідно до свого змісту внутрішні чинники стійкості банку поділяються на 3 групи: організаційно-управлінські, фінансово-економічні, технологічні.

До організаційно-управлінських чинників відносять організаційну структуру, систему цілей та стратегію, якість управління, утримання внутрішньої політики банківської установи, якість внутрішньобанківської методичної документації, систему внутрішнього контролю, маркетингову політику, систему мотивації та професійний розвиток кадрів.

Фінансово-економічні чинники банківської установи включають такі показники, як валюта балансу, доходи, затрати, прибуток, рентабельність, ліквідність. Відповідно, на перераховані показники здійснюють вплив розмір кредитного портфеля банку, обсяг залучених вкладів, прибутковість активів, збалансованість активів і пасивів відповідно до строків та сум.

Технологічні чинники характеризуються як сукупність наявних у розпорядженні банківської установи технологій і технічних засобів, які дозволяють проводити банківські операції [11, с.18].

На фінансово-економічну діяльність банківських установ суттєво впливають інформаційні технології і розширення комплексу банківських інтернет-послуг, що дозволяє створити дієву систему розрахунково-касового обслуговування клієнтів, пришвидшити проведення платежів і удосконалити процедури контролю відповідно до грошових потоків.

Етапи комплексної оцінки фінансового стану банківської установи в себе включають (рис 1.2):

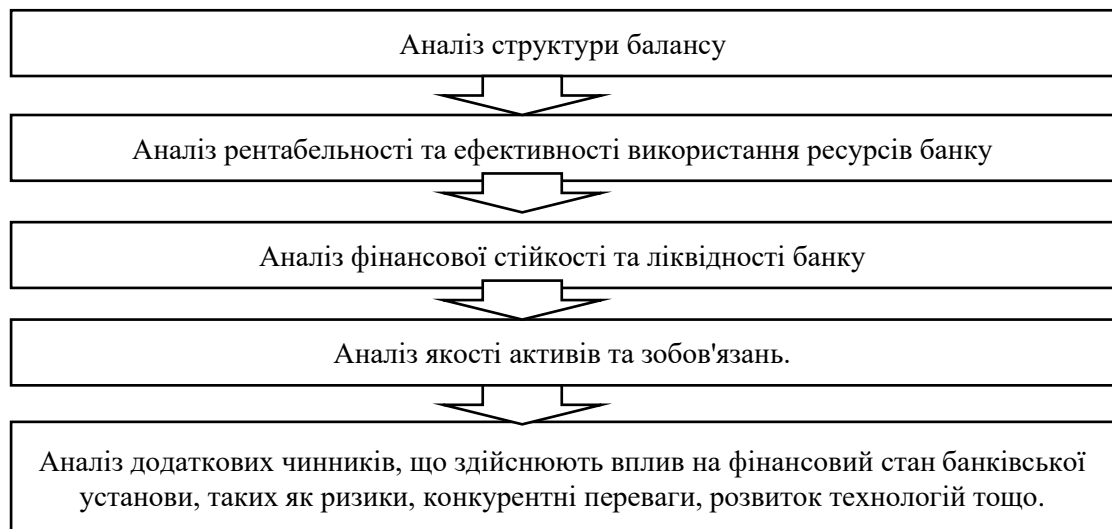

Рис 1.2. Етапи комплексної оцінки фінансового стану банківської установи

Джерело: складено автором на основі [12]

Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи передбачає оцінку різних аспектів її діяльності, таких як фінансовий результат, фінансова стійкість та ліквідність. Під час здійснення комплексної оцінки фінансового стану банківської установи потрібно дотримуватись таких принципів (табл.1.2).

Принципи проведення комплексної оцінки фінансового стану банківської установи

Принцип	Опис
Системність	«Оцінка фінансового стану повинна проводитись на базі комплексного аналізу різних факторів, що впливають на діяльність банку».
Рівновага	«Потрібно оцінювати як позитивні, так і негативні аспекти діяльності банку для отримання більш об'єктивної картини фінансового стану».
Контекстуальність	«Оцінка повинна здійснюватись з урахуванням змін, які відбулися в зовнішньому та внутрішньому середовищі банку».
Прогностичність	«Необхідно враховувати тенденції розвитку банку та ринку, щоб зробити прогноз його майбутньої фінансової стійкості та успішності».

Джерело: [13]

Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи включає в себе різні суб'єкти, об'єкти та інших учасників. Зокрема, суб'єктами є:

- наглядові органи, котрі забезпечують належний контроль за діяльністю банківської установи та визначають її відповідність регуляторним вимогам;
- аудиторські компанії, котрі проводять перевірку фінансової звітності банківської установи та надають незалежну оцінку її фінансового стану;
- кредитні аналітики, котрі здійснюють оцінку кредитного ризику і здатності банківської установи погашати власні зобов'язання перед кредиторами.

Об'єктами оцінки є:

- активи та пасиви банківської установи;
- фінансові показники, зокрема, рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності тощо;
- ризики, пов'язані із діяльністю банківської установи, зокрема, кредитний ризик, ризик процентної ставки, ризик валютних коливань тощо.

Іншими учасниками здійснення комплексної оцінки фінансового стану банку можуть бути:

- менеджмент банку і його співробітники, котрі забезпечують фінансову діяльність банку;
- акціонери та інвестори, котрі мають інтерес до фінансового стану банку та можуть здійснювати вплив на його рішення;
- клієнти та контрагенти банківської установи, котрі мають відносини із нею та можуть бути зацікавлені у забезпеченні стабільної фінансової ситуації банківської установи [14, с. 45].

Комплексна оцінка фінансового стану банківської установи має на меті зробити оцінку усіх аспектів діяльності банку, зокрема фінансові результати, ризики та управління банком. Основні особливості такої оцінки наступні (рис 1.3):

Рис 1.3. Основні особливості оцінки фінансового стану банківської установи

Джерело: складено автором на основі [15]

Роль комплексної оцінки фінансового стану банку полягає у забезпеченні повної і об'єктивної оцінки його фінансової стійкості, котра є

важливою для забезпечення стабільності фінансової системи і захисту інтересів депозиторів та інших стейкхолдерів.

Комплексна оцінка фінансового стану банку має наступні ролі:

- виявлення ризиків. Оцінка фінансового стану банку допомагає виявляти потенційні ризики, котрі можуть впливати на його фінансову стійкість. Це може допомогти уникнути можливих проблемних питань та забезпечити стійкість банківської установи у майбутньому;

- поліпшення управління. Оцінка фінансового стану банку допомагає поліпшити управління банком. Аналіз фінансових показників надає рекомендації стосовно зниження рівня ризиків та підвищення рівня ефективності управління банком;

- захист інтересів депозиторів. Оцінка фінансового стану банку є важливою для захисту інтересів депозиторів і інших стейкхолдерів. Якщо банківська установа має проблеми із фінансовою стійкістю, то це призводить до втрати депозитів і інших інвестицій;

- забезпечення стабільності фінансової системи. Оцінка фінансового стану банківської установи є важливою для забезпечення стабільності фінансової системи. Якщо вона зазнає фінансових проблем, це впливає на інші банки і загалом на стан фінансової системи [15, с.70].

Отже, комплексна оцінка фінансового стану банківської установи є процесом оцінки різних аспектів його фінансової діяльності, що дозволяє робити висновки щодо загального рівня фінансової стійкості і життєздатності банку. Даний процес включає у себе оцінку таких фінансових показників, як прибутковість, ліквідність, рентабельність, ефективність управління активами та пасивами, стабільність балансу та інші. Комплексна оцінка фінансового стану банку є важливою для прийняття ефективних рішень із питань інвестування, кредитування та ризик-менеджменту. Від результатів даної оцінки залежить довіра клієнтів та інвесторів до банку, його рейтингова позиція на ринку та загальна конкурентоспроможність. Отже, комплексна оцінка фінансового стану банку є необхідною для забезпечення стійкості та

розвитку банківської установи, а також є ключовим елементом управління ризиками та прийняття стратегічних рішень.

1.2. Проблемні аспекти оцінки фінансового стану банківських установ

Оцінка фінансового стану банків є однією з найважливіших та найскладніших задач у фінансовій аналітиці. Для банківських установ, як і для будь-якого суб'єкта господарювання, важливо мати стабільну фінансову позицію, аби забезпечити довгострокову життєздатність і міцність на ринку.

Однак, порівняно із іншими господарюючими суб'єктами, банки мають специфічні характеристики і особливості, котрі потрібно враховувати під час оцінки їх фінансового стану. Банки мають складну структуру активів і пасивів, а також здійснюють взаємодію із специфічними ризиками, такими як кредитний, ліквідності, операційний та ринковий ризик.

Оцінка фінансового стану банків ґрунтується на аналізі фінансової звітності, що може бути складною задачею через складну структуру балансу та звітів про прибуток і збитки. Окрім цього, банківські установи мають змогу застосовувати різні методи бухгалтерського обліку та відображення даних у звітах, що може створювати проблеми під час порівняння фінансових даних.

Проблеми оцінки фінансового стану банків полягають в тому, що банківські активи мають різний ступінь ліквідності, ризикованості та складності, тому вони вимагають індивідуального підходу під час проведення оцінки. Окрім цього, у банківській діяльності існують різні чинники, що здійснюють вплив на фінансовий стан банку, такі як процентні ставки, валютні коливання, зміни в економічному середовищі, що ускладнює процес оцінки [16, с. 18].

Перелік ключових проблем оцінки фінансового стану банків можна розбити на наступні блоки (рис 1.4):

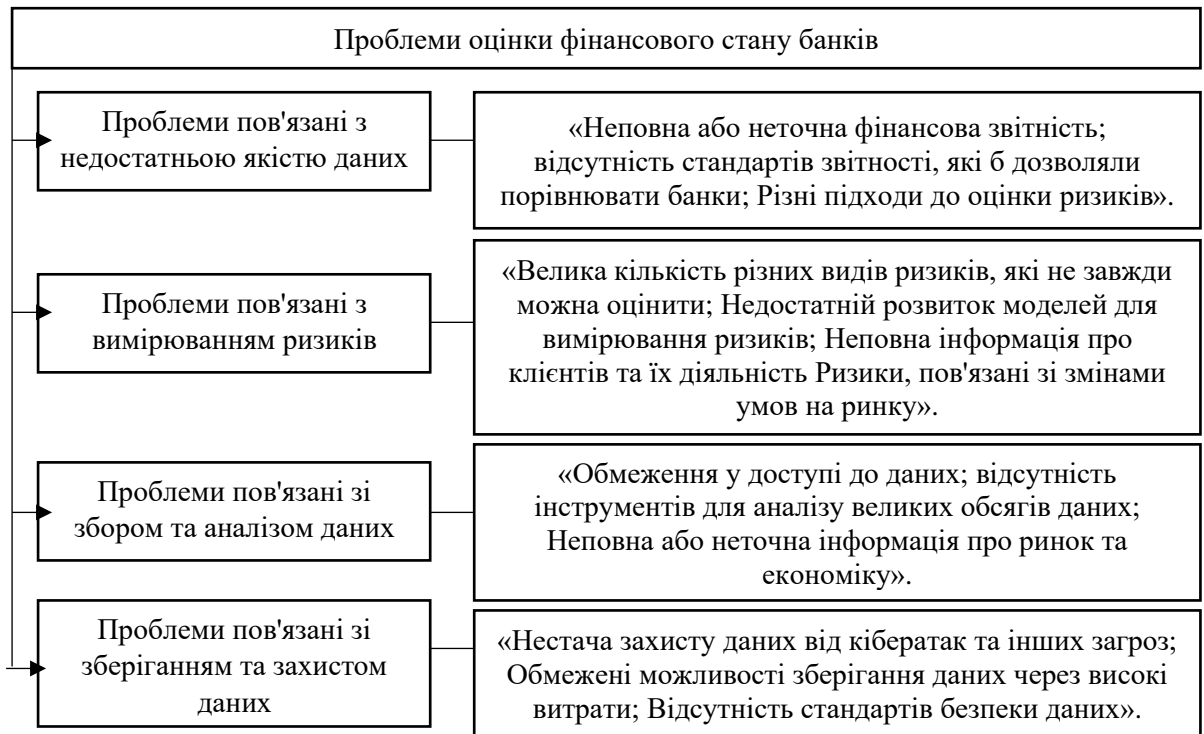

Рис 1.4. Проблеми оцінки фінансового стану банків

Джерело: складено автором на основі [17]

З рис 1.4 більш детально проаналізуємо зазначені проблеми.

1. Проблеми пов'язані з недостатньою якістю даних:

В першу чергу, проблема неповної чи неточної фінансової звітності може призвести до неправильної оцінки фінансового стану банку. Не точна звітність може містити помилки і недоліки, що можуть приховувати ризики та потенційні проблеми банку.

Друга проблема пов'язана із відсутністю стандартів звітності, котрі дозволяли б проводити порівняння банків між собою. Якщо банківські звіти містять різні формати і структури даних, то порівняння фінансових результатів стає доволі складним.

Нарешті, різні підходи до оцінки ризиків призводять до неточної оцінки фінансового стану банків. Різні методики оцінки ризиків можуть давати різні результати, що можуть приховувати значні ризики.

2. Проблеми пов'язані з вимірюванням ризиків.

Проблема значної кількості різних видів ризиків, котрі не завжди можна оцінити, може призвести до похибки в оцінці ризиків. Банківські установи стикаються із різними видами ризиків, включаючи кредитний, ліквідності, процентний, валютний,

операційний тощо. Оцінка кожного із даних ризиків вимагає спеціалізованих знань і методик, а також надійних даних.

Друга проблема пов'язана із недостатнім розвитком моделей для вимірювання ризиків. Хоча ціла низка банківських установ застосовують математичні моделі для проведення оцінки ризиків, але деякі моделі можуть бути недостатньо точними чи непридатними для застосування у практиці. Зокрема, деякі моделі можуть ґрунтуватись на історичних даних, що не завжди відображають поточний стан банківської установи чи можуть не передбачати нові види ризиків.

Третя проблема пов'язана із недостатньою стійкістю моделей оцінки ризиків. Моделі можуть бути застарілими чи недієвими з часом, коли змінюються умови на ринку чи з'являються нові види ризиків. Це може призвести до неточної оцінки ризиків і низької здатності банківських установ управляти ризиками.

Зміни на ринку можуть впливати на фінансовий стан банківських установ. Зокрема, зміна процентних ставок може вплинути на банківський дохід і його позицію на ринку. Однак, зміни на ринку можуть бути неочікуваними і не передбачуваними, що може призвести до неправильної оцінки ризиків і нездатності банківських установ управляти ризиками.

Існує також проблема пов'язана зі змінами у правовому та регуляторному середовищі. Банківські установи мають дотримуватись різних правових і регуляторних вимог, що можуть з часом змінюватись. Зокрема, зміни у правилах звітності можуть впливати на звітність банку та його фінансовий стан. Зміни в правовому середовищі також можуть впливати на ризики, які виникають у банку, та на його здатність їх управляти.

3. Проблеми пов'язані зі збором та аналізом даних. Однією з ключових проблем у зборі і моніторингу даних є значна кількість джерел даних, котрі можуть бути розподілені по різних системах і форматах. Це може призвести до труднощів під час збору даних, їхньої консолідації і аналізу. Окрім цього, деякі джерела можуть бути недоступними для банківської установи через обмеження власників даних чи технічні обмеження.

Ще одним проблемним питанням є забруднення даних. Дані можуть бути забруднені помилками, відсутністю декотрих даних чи неправильним форматом даних. Це може призвести до неточної оцінки ризиків і нездатності банків управляти ризиками.

Окрім цього, існують проблеми із обробкою великих обсягів даних (Big Data). Обробка значних обсягів даних вимагає великих ресурсів і складних алгоритмів, що є складними для реалізації та підтримки [17, с.98].

4. Проблеми пов'язані із зберіганням та захистом даних. Зберігання та захист даних є ключовим проблемним питанням для банків, адже вони мають значну кількість чутливої інформації щодо клієнтів і фінансових операцій. Однією із проблем є забезпечення безпеки даних. Злочинні елементи можуть зламати системи захисту даних банківської установи, аби одержати доступ до даної інформації. Це може призвести до втрати клієнтської довіри і серйозних фінансових наслідків.

Крім того, банківські установи мають дотримуватись різних стандартів та регуляторних вимог щодо зберігання та захисту даних. Зокрема в багатьох державах існують нормативно-правові вимоги стосовно збереження даних певний строк, а також обмежень на передачу даних за межі держави.

Захист даних також може бути проблемою через залежність банківських установ від сторонніх постачальників послуг, таких як хмарні сервіси. Це може призвести до проблемних питань із контролем та безпекою даних. Крім того, підтримка старих систем зберігання даних є затратною та інколи неефективною.

Захист даних також може здійснювати вплив на доступність даних для аналізу та використання. Банківські установи мають забезпечувати доступність даних для внутрішнього використання і моніторингу, але при цьому зберігати конфіденційність та захист даних. Це може створити конфлікт між потребами доступності та захисту даних [18].

Фінансовий аналітик Семенов Є. проблеми оцінки фінансового стану банків розбиває на наступні блоки (табл 1.3).

Проблеми оцінки фінансового стану банків за Є. Семеновом

№	Назва проблеми	Характеристика
1	Якість активів	«Цей блок включає оцінку якості активів банку, зокрема, оцінку кредитного портфеля, визначення рівня неповерненості кредитів, визначення резервів на покриття можливих збитків та інші аналізи».
2	Ліквідність	«Цей блок включає оцінку ліквідності банку, зокрема, визначення рівня доступних грошових коштів, визначення рівня кредитної лінії та інші аналізи».
3	Дохідність	«Цей блок включає оцінку дохідності банку, зокрема, аналіз валютної позиції банку, доходу від процентів та інші аналізи».
4	Капітал	«Цей блок включає оцінку капіталу банку, зокрема, визначення капіталу банку та його достатності для забезпечення операцій та ризиків банку».

Джерело: складено автором на основі [11, с.245]

Окремим блоком проблем оцінки фінансового стану банків виділимо методичні проблеми оцінки фінансового стану банків. Методичні проблеми оцінки фінансового стану банківських установ полягають у складності визначення показників, які відображають ефективність діяльності банку, та інтерпретації одержаного результату. Дані проблемні питання пов'язані з тим, що фінансовий стан банку є складним та багатоаспектним поняттям, що включає різні показники: ліквідність, рентабельність, платоспроможність, стійкість тощо. Одним із науковців який детально розглянув методичні проблеми оцінки фінансового стану банків, є М.О. Васильєв у своїй науковій статті «Оцінка фінансового стану банків: проблеми та перспективи» (2017). У даній статті автор визначає головні методологічні підходи до оцінки фінансового стану банків, а також розглядає проблеми їх використання [19, с.151].

Одна з основних проблем, котру зазначає автор, полягає в тому, що існують різні методики оцінки фінансового стану банківських установ, котрі

можуть давати різні результати, що ускладнює порівняння фінансового стану різних банківських установ. Окрім цього, важливо враховувати той факт, що фінансовий стан банківської установи може змінюватись залежно від різних чинників, таких як зміна кон'юнктури ринку, рівень конкуренції тощо, що потребує регулярної оцінки фінансового стану банку.

Окрім цього, науковець зазначає, що декотрі показники фінансового стану, зокрема показники ліквідності та рентабельності, можуть бути взаємозалежними та недостатньо точними для повної оцінки фінансового стану банку. Зокрема, показник ліквідності не враховує банківські можливості залучити додаткові ресурси на ринку, а показник рентабельності не враховує ризиків, пов'язаних із зміною вартості активів та пасивів банківської установи.

Для вирішення даних проблем, автор пропонує застосовувати комплексні показники фінансового стану, котрі враховують різні аспекти діяльності банківської установи. Такі показники включають в себе, наприклад, показники стійкості фінансової позиції, ефективності управління ресурсами, ризик-орієнтовані показники тощо.

Отже, методичні проблеми оцінки фінансового стану банків пов'язані із складністю визначення та інтерпретації різних показників, а також із необхідністю регулярної оцінки фінансового стану банківської установи із врахуванням різних чинників. Комплексні показники фінансового стану можуть допомогти у вирішенні даних проблем і забезпечити більш точну і повну оцінку фінансового стану банку [20, с.56].

Висвітливши проблемні аспекти оцінки фінансового стану банківських установ, визначимо негативні чинники, що здійснюють вплив на проведення оцінки фінансового стану банків (табл.1.4).

**Негативні чинники, що впливають на проведення оцінки
фінансового стану банків**

Чинник	Пояснення
Недостатня якість фінансової звітності	«Неповна або недостовірна інформація, недостатня стандартизація звітності, неправильне її інтерпретування».
Негативні тенденції на ринку	«Зменшення попиту на банківські послуги, зниження процентних ставок, складні умови на ринку».
Ризик кредитування	«Недостатня оцінка ризиків пов'язаних з кредитами, несплатність кредитів, зростання кредитного портфеля».
Зміни у правовому середовищі	«Зміни в законодавстві щодо банківської діяльності, посилення регулювання, зміни в податковій політиці».
Діяльність конкурентів	«Зміна конкурентної ситуації на ринку, втрата клієнтів на користь конкурентів».

Джерело: складено автором на основі [11]

Отже, проблеми оцінки фінансового стану банків є досить складними та вимагають детального аналізу фінансових показників та інших чинників, що здійснюють вплив на стан банку. Оцінка фінансового стану банку є важливим елементом для прийняття ефективних рішень стосовно інвестування, кредитування і проведення інших операцій з цим банком. Проте, дана оцінка може стати проблемною у зв'язку із недостатнім рівнем або неточною інформацією щодо фінансових показників банку, а також зміною економічних та політичних умов.

Окрім цього, проблеми оцінки фінансового стану банків пов'язані зі зміною економічних та політичних умов. Наприклад, зростання процентних ставок, зниження економічного зростання або зміна регуляторних умов можуть вплинути на фінансовий стан банку та змінити оцінку його стану. Отож для ефективної оцінки фінансового стану банків потрібно проводити детальний аналіз фінансових показників, враховуючи можливі ризики та зміни у економічних та політичних умовах.

1.3. Методика комплексної оцінки фінансового стану банківської установи

В Україні для аналізу фінансового стану банку застосовують систему коефіцієнтів, котрі характеризують діяльність банку. В міжнародній практиці зазвичай застосовують рейтингову систему оцінки фінансового стану банку.

Існує велика кількість дієвих методик, котрі розроблені як вітчизняними, так і зарубіжними аналітиками, це:

- експрес-аналіз стану фінансового забезпечення діяльності банківської установи;
- аналіз активів і пасивів завдяки вертикальному та горизонтальному аналізу;
- аналіз фінансової стійкості та визначення її типу на основі ряду показників;
- аналіз ліквідності та платоспроможності банківської установи;
- моніторинг грошових потоків;
- оцінка потенційного банкрутства банківської установи на основі z-рахунка Альтмана;
- рейтингова комплексна оцінка тощо [22,с.11].

Найбільш розповсюдженою методикою комплексної оцінки фінансового стану банку є аналіз із використанням фінансових коефіцієнтів, котрий складається із чотирьох головних блоків:

- 1) оцінка достатності капіталу (фінансової стійкості);
- 2) розрахунок ліквідності;
- 3) оцінка ділової активності;
- 4) оцінка прибутковості.

У (Додаток А) [23, с. 25] наведені головні показники, котрі застосовуються під час оцінки фінансового стану завдяки коефіцієнтного аналізу.

Аналіз існуючих підходів дає можливість констатувати, що найбільша кількість коефіцієнтів для оцінки фінансового стану банку була запропонована

Івановим В. В., Герасимовичем А. М., Шиллер Р. І. та Кизимом М. О. Серед перелічених коефіцієнтів найчастіше для аналізу фінансового стану застосовують: коефіцієнт достатності капіталу, коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля та коефіцієнт активності використання залучених грошових коштів в кредити.

Залежно від мети, цілей і задач аналізу фінансового стану, котрі ставить перед собою менеджмент банку, проводиться вибір показників для даної оцінки.

Нормативи регулювання діяльності банків у нашій країні розроблені згідно із вимогами Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [24].

У табл. 1.5 наведено економічні нормативи, що встановлює НБУ, які є обов'язковими для виконання всіма банківськими установами.

Таблиця 1.5

Економічні нормативи для банків України, встановлені НБУ

№	Назва показника	Нормативне значення
Нормативи капіталу		
Н1	Мінімальний розмір регулятивного капіталу	200 млн грн
Н2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу	Не менше 10%
Н3	Достатність основного капіталу	Не менше 7%
Нормативи ліквідності		
Н4	Миттєва ліквідність	Не менше 20%
Н5	Поточна ліквідність	Не менше 40%
Н6	Короткострокова ліквідність	Не менше 60%
Нормативи кредитного ризику		
Н7	Максимальний розмір кредитного ризику одного контрагента	Не більше 25%
Н8	Великі кредитні ризики	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
Н9	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру	Не більше 5%
Нормативи інвестування		
Н11	Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	Не більше 15%
Н12	Загальна сума інвестування	Не більше 60%

Джерело: складено автором на основі [25,с.217]

Головна перевага оцінки фінансового стану банку із застосуванням аналізу коефіцієнтів полягає у нескладності розрахунків, проте, цей метод є дієвим під час обрахунку значної кількості коефіцієнтів, що робить його

громіздким. Враховуючи те, що коефіцієнтний метод базується на бухгалтерській звітності, певна частина котрої є конфіденційною, його можна рекомендувати для обрахунку службами внутрішнього аудиту, наглядовими органами НБУ і іншими органами, які котрі містять доступ до даної інформації.

Сучасні вітчизняні методики рейтингової оцінки поділяються на номерні, бальні, регресійні, індексні. Особливості основних методів побудови рейтингу та їх принципи відображено у табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Основні методики побудови рейтингових оцінок

Методика	Принцип	Особливості
Номерна	Оцінка проводиться відповідно до кожного показника окремо	Слабо деталізований метод з невеликою кількістю чинників
Бальна	Надає змогу проводити оцінку в балах, що присвоєні кожному оціночному показнику	Надає змогу визначати приналежність до певної групи
Індексна	Проводиться обрахунок індексу для кожного з оціночних показників	Обрахунки проводяться відносно базисних даних чи середніх значень за декілька років
Регресійна	Визначається певна сукупність банків, обраховується значення факторних показників стосовно кожного банку і середніх за сукупністю	Застосовується кореляційно-регресійний аналіз для визначення взаємозв'язку між результатами діяльності досліджуваних об'єктів і чинниками, які їх визначають

Джерело: складено автором на основі [25,с.218]

Номерні методики передбачають обрахунок сукупності значень обсягових і інших показників фінансового стану банківських установ і присвоєння усім банківським установам певного місця у рейтингу відповідно до кожного із оцінюваних показників. Дані методики є доволі простими, але вони по факту не дозволяють здійснити оцінку фінансової стійкості банків [24].

Бальна методика надає можливість оцінювати фінансовий стан банку у балах, присвоєних йому відповідно до кожного оціночного показника. Зведена бальна оцінка банку надає змогу визначати приналежність останнього до тієї чи іншої групи банківських установ [15,с.71].

Індексні методики набули поширення в результаті простоти їх використання. Дані методики є точними, проте основна проблема полягає у виборі найважливіших фінансових показників, що їх необхідно враховувати, і які максимально би відображали всі аспекти діяльності банківських установ. Вибрати їх не завжди вдається правильно [25, с.218].

Регресійна методика визначає певну сукупність банківських установ, обраховує значення факторних показників стосовно кожної банківської установи і середніх за сукупністю. Із метою елімінування масштабу показників обраховують узагальнюванні показники як відношення обрахунку окремих банківських установ до середнього значення відповідно до сукупності, потім усереднюються узагальнюванні показники шляхом розрахунку середніх величин [26, с. 159].

Обрахунок рейтингової оцінки відповідно до методики В. С. Кромонава включає три етапи. На першому етапі здійснюється визначення абсолютних параметрів на основі балансу, на другому – обрахунок коефіцієнтів, на останньому – обрахунок поточного індексу надійності. Якщо одержане значення вище 40-50 балів, то банківську установу вважають достатньо надійною, якщо нижче 25-30 балів, то надійність банківської установи є сумнівною. Значним недоліком методики є відсутність показників прибутковості і якості кредитного портфеля, тому що аналіз даних груп показників є найважливішим у банківській практиці. В сучасних умовах кредитного ринку неможливо не брати до уваги якість кредитного портфеля, тому що динаміка банківської системи говорить про погіршення якості кредитних портфелів українських банків це визначається тим, що зростає питома вага проблемних позик у банківських установах [27, с. 74].

На рис 1.5 відобразимо головні показники, які характеризують фінансову надійність банку.

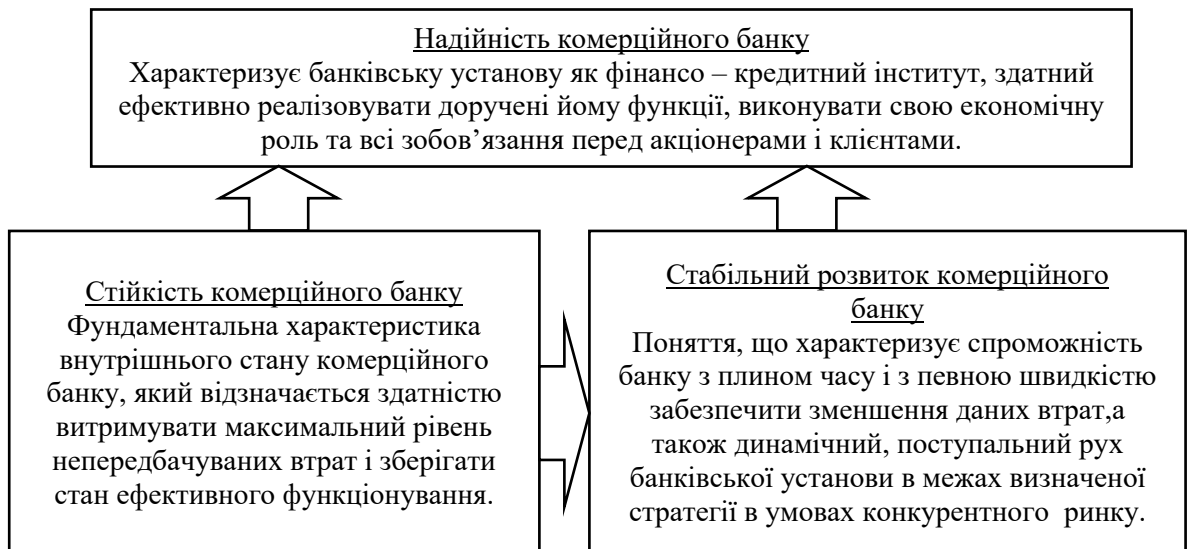

Рис 1.5. Взаємозв'язок показників, що характеризують фінансову надійність банківської установи

Джерело: складено автором на основі [22]

Розглянуті поняття надійності, стабільного розвитку і стійкості є ознаками банківської установи і обумовлюють його здатність до:

- 1) ефективного реалізації притаманних функцій та здійснення своєї ролі в економіці, незалежно від впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що перешкоджають їхньому здійсненню;
- 2) чіткого і оперативного проведення операцій із обслуговування клієнтів;
- 3) виконання власних зобов'язань перед акціонерами і клієнтами, за умов обов'язкового додержання параметрів і нормативів, встановлених в національному законодавстві й міжнародній банківській практиці;
- 4) реалізації інтересів всіх учасників фінансових відносин (акціонерів, власників, клієнтів);
- 5) збереження вкладів юридичних і фізичних осіб;
- 6) власного розвитку згідно із ринковими тенденціями та з урахуванням ймовірних ризиків;
- 7) конкурентної боротьби, до реалізації власного потенціалу у діловій співпраці [22].

Заслуговує уваги методика рейтингової оцінки О. Б. Ширинської. Яка включає в себе розрахунок 12-ти параметрів балансу банку. Обраховується п'ять видів диференційованих коефіцієнтів, які характеризують структуру активів та пасивів банку, рівень його ліквідності, надійності та рентабельності. Перевагою цієї методики є те, що порівняно із методикою В. С. Кромонава вона включає обрахунок показників рентабельності банківської установи та приділяє увагу її надійності. Однак недоліком цієї методики є те, що вона не враховує оцінку ризиків, котрі притаманні банківській діяльності і залежить від суб'єктивного судження експерта, котрий здійснює оцінку банківської установи [5, с. 362].

Під банківським рейтингом варто розуміти узагальнюючу оцінку діяльності банківської установи, на основі котрої можна визначити положення певного банку відносно інших банківських установ. Спостереження за рейтинговою позицією конкретного банку та її аналіз сприяють виробці обґрунтованих рішень стосовно подальших відносин клієнтів із банківською установою.

Математично-статистичні методи є найновішим інструментом оцінки фінансової стійкості банківських установ і, хоча в науці вони є загально визнаними, однак були впроваджені у практику зарубіжних країн протягом останніх 10-15 років.

Їх обмежене використання можна пояснити математичною складністю та потребою володіння знаннями в галузі теорії ймовірності та математичної статистики. Варто зазначити, що ці методи дають змогу при використанні неконфіденційної інформації здійснювати глибокий та ґрунтовний аналіз та отримати більш об'єктивну оцінку фінансової стійкості банку, ніж це можливо рейтинговими методами, які вимагають врахування експертних уподобань [28, с. 178].

Треба зазначити, що математично-статистичні методи не призначені для аналізу окремих банків, адже потребують врахування характеристик всієї сукупності. Тому доцільно використовувати дані методи у аналізі певної групи банків або банківської системи в цілому.

Переваги та недоліки основних методів оцінки фінансового стану банку показано у табл.1.7.

Таблиця 1.7

Переваги та недоліки методів комплексної оцінки фінансового стану банку

Ознака	Метод коефіцієнтів	Рейтингові методи	Математично-статистичні методи
Переваги			
Простота обчислень	+	+	
Точність аналізу	+		+
Комплексність аналізу	+	+	+
Можливість узагальненої оцінки		+	+
Експертні технології		+	+
Можливість порівняльного аналізу для великої кількості банків		+	+
Недоліки			
Громіздкість	-		
Математична складність			-
Відсутність програмного забезпечення	-	-	

Джерело: складено автором на основі [28, с. 179]

Як видно з табл. 1.7, рейтингові та математично-статистичні методи мають найбільшу кількість переваг. Метод коефіцієнтів має такі переваги, як простота обчислень, точність та комплексність аналізу та характеризується такими недоліками, як громіздкість та відсутність програмного забезпечення.

Математично-статистичні методи за недолік мають математичну складність. Порівняння основних методів аналізу фінансового стану банку дало змогу виділити переваги та недоліки кожного підходу.

Проведений аналіз методів оцінки фінансового стану банківської установи дозволяє зробити висновок: застосування тільки одного методу аналізу для представлення поточного і майбутнього фінансового стану банківської установи є недостатнім. Виходячи із цього, постає необхідність у розробленні комплексної методики аналізу фінансового стану банку, котра включала б усі складові аспекти.

Проаналізувавши підходи науковців до оцінки фінансового стану банку, можна сказати, що ці методи є абсолютно несхожими відносно характеру і кількості головних показників. Більшість методик заснованих на коефіцієнтному аналізі поєднує 3 групи показників, що дають змогу оцінити фінансовий стан банківської установи виходячи із: оцінки фінансової стійкості; оцінки ділової активності; оцінки ліквідності.

Оцінка фінансового стану необхідна для вирішення проблем банку, пов'язаних з його надійністю, стабільністю на конкурентному ринку, та подальшим розвитком.

Отже, нині існує велика кількість методів та методик аналізу фінансового стану банку. Використання інформаційних технологій у банківській сфері приводить до створення більш удосконалених та точних систем оцінювання стану банків. У наш час методики включають математично-статистичні методи, експрес-методи на основі коефіцієнтного аналізу та методи, основані на рейтинговій системі. При цьому важливим є визначення і усвідомлення основних переваг і недоліків використання певних методів оцінки фінансового стану підприємства, умов за яких доцільним є використання того чи іншого методу.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АТ «ОТП БАНК»

2.1. Загальна характеристика банку

АТ «ОТП Банк» є одним із найбільших українських банків зі 100%-им іноземним капіталом, визнаний лідер фінансового державного сектору, член європейської фінансової групи, що працює в 11 державах.

На українському ринку успішно функціонує понад 20 років, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної фінансової організації, який пропонує корпоративним та приватним клієнтам фінансові послуги європейської якості. За визнанням низки провідних видань, регулярно входить до 3-ки найстійкіших банківських установ нашої країни, має найвищий довгостроковий кредитний рейтинг відповідно Національної рейтингової шкали від агентства Кредит-рейтинг навіть у період військового стану.

Нині АТ «ОТП БАНК» є ядром фінансової групи, до складу котрої входять компанії групи ОТП в Україні: КУА «ОТП Капітал», «ОТП Лізинг», Відкритий пенсійний фонд «ОТП Пенсія» та Недержавний пенсійний фонд «ФріФлай». Усі перераховані організації здійснюють успішну діяльність, займаючи провідні позиції у своїх сегментах [29].

Окрім Угорщини, ОТП Bank Plc. присутній ще у десяти країнах ЦСЄ (в Україні, Албанії, Болгарії, Молдові, Румунії, Хорватії, Сербії, Словенії, Росії та Чорногорії), забезпечуючи потреби клієнтів, які обслуговуються у більш ніж 1500 банківських установах.

Історія АТ «ОТП БАНК» виглядає наступним чином:

- 1949 р. – в Угорщині засновано ОТП Bank Plc. як Державний ощадний банк (National Savings Bank), який відразу почав діяльність з

кредитування і розміщення депозитів, поступово поповнюючи перелік своїх послуг, розширюючи клієнтську базу і нарощуючи свою ринкову частку.

- 1990 – Державний ощадний банк трансформовано у Публічне акціонерне товариство з акціонерним капіталом 23 млрд угорських форинтів, а установу перейменовано на Національний ощадний і комерційний банк із брендовою назвою OTP Bank Plc.

- 1995 – розпочався процес приватизації банку, в результаті якого частка держави в капіталі банку зменшилася до однієї привілейованої («золотої») акції (яка згодом, у 1997 році, згідно із законодавством Угорщини, була переведена у категорію звичайних акцій), а акціонерами OTP Bank Plc. стали приватні та інституційні інвестори. Після приватизації розпочалося активне міжнародне розширення OTP Bank, який здійснив низку успішних придбань на банківських ринках країн Центральної та Східної Європи.

На момент придбання АТ «ОТП БАНК» обслуговував понад 100 тисяч клієнтів, надаючи повний спектр банківських послуг як корпоративним, так і приватним клієнтам, а також представникам малого та середнього бізнесу. Після завершення процедури придбання у листопаді 2006 року OTP Bank Plc. став стовідсотковим власником банку «Райффайзбанк Україна», який, відповідно, було перейменовано в OTP Bank (АТ «ОТП Банк»).

На сьогодні міжнародна група OTP Group, як ключовий гравець ринку Угорщини та Центральної і Східної Європи, пропонує високоякісні фінансові рішення для забезпечення потреб клієнтів у 11-ти країнах, які обслуговуються через банківські відділення і філії дочірніх компаній, АТМ і точки продажів, розвинену партнерську мережу та засобами електронного банкінгу [29].

Організаційна структура банку наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «ОТП Банк»

Джерело: складено автором на основі [29]

Органами управління АТ «ОТП Банк» є Загальні збори акціонерів, Наглядова Рада та Правління. Органами контролю банку є Ревізійна комісія та внутрішній аудит.

Банк на свій розсуд вирішує та створює органи управління фінансовими ризиками із метою забезпечення належних фінансових умов захисту інтересів вкладників і інших кредиторів.

Аналіз фінансового стану банку варто розпочинати із аналізу активів і пасивів завдяки вертикальному та горизонтальному аналізу. Інформація, котра наводиться у пасиві балансу, характеризує склад і структуру власного капіталу, розмір залучених оборот довго- і короткострокових позикових коштів (зобов'язань) банку. Тому загальну оцінку фінансового стану та його змін зазвичай розпочинають із аналізу балансу банку, тобто з аналізу складу і структури його активів і пасивів, їх динаміки.

Аналіз динаміки і структури майна банку показано в таблиці 2.1. Вихідні дані для розрахунків взято із (Додаток Б).

Таблиця 2.1

Структура і динаміка активів АТ «ОТП Банк» за 2020 – 2022 роки

Показник, тис. грн.	Абсолютне значення			Структура, %			Динаміка, %	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
Грошові кошти та їх еквіваленти	3510420	3870163	4749260	5,03	4,67	5,22	110,25	122,71
Кредити та аванси банкам	13736333	9200700	21720592	19,68	11,10	23,89	66,98	236,08
Кредити та аванси клієнтам	37831266	52335750	29934500	54,19	63,15	32,92	138,34	57,20
Інвестиції в цінні папери	12681471	14923501	32855937	18,16	18,01	36,14	117,68	220,16
Похідні фінансові активи	10561	8376	3246	0,02	0,01	0,00	79,31	38,75
Інвестиції в дочірні підприємства	139143	139143	-	0,20	0,17	0,00	100,00	0,00
Інвестиційна нерухомість	27857	26075	24634	0,04	0,03	0,03	93,60	94,47
Поточні податкові активи	90	110	5	0,00	0,00	0,00	122,22	4,55
Відстрочені податкові активи	76544	68847	65407	0,11	0,08	0,07	89,94	95,00
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	362624	349899	362578	0,52	0,42	0,40	96,49	103,62
Основні засоби	878668	1130418	805721	1,26	1,36	0,89	128,65	71,28
Інші фінансові активи	106693	138480	330426	0,15	0,17	0,36	129,79	238,61
Інші активи	452350	682871	66239	0,65	0,82	0,07	150,96	9,70
Загальна сума активів	69814020	82874333	90918545	100,00	100,00	100,00	118,71	109,71

Джерело: складено автором на основі [30]

Аналізуючи структуру активів балансу банку, можна зробити висновок, що загальна сума активів у 2021 році порівняно з попереднім роком – збільшуються на 13060313 тис. грн., що становить 18,71%, а у 2022 році зростає на суму 8044212 тис. грн. (на 9,71%) порівняно з 2021 роком (рис 2.2).

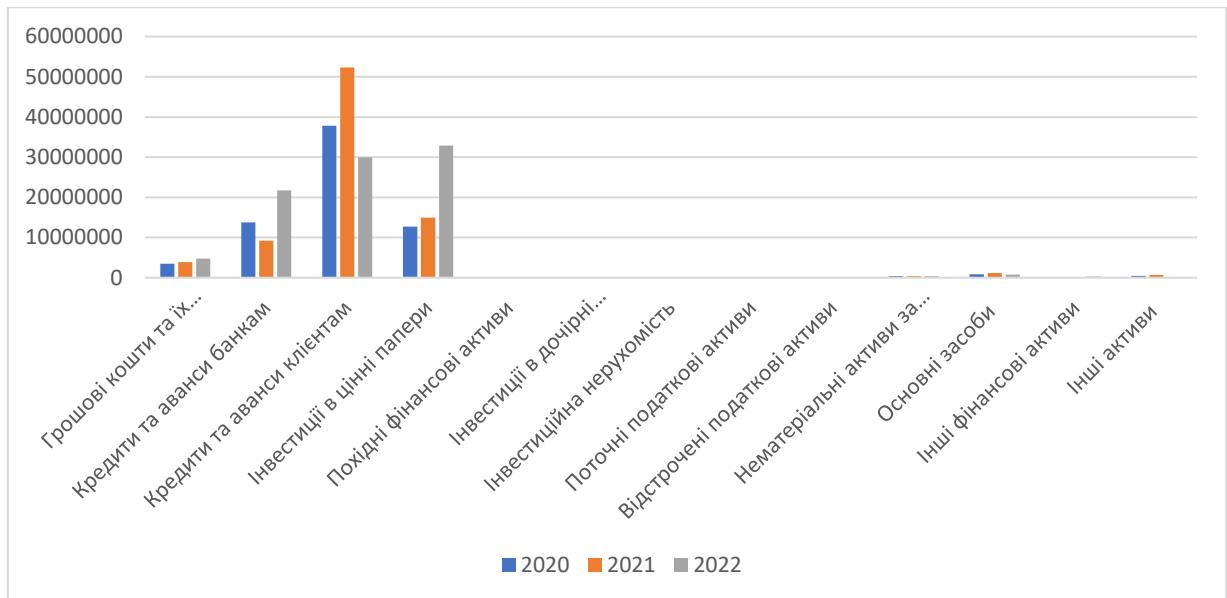

Рис. 2.2 Динаміка активів АТ «ОПТ Банк» за 2020 – 2022 роки

Джерело: складено автором на основі [30]

У 2021 році відбулося зростання загальної суми активів банку на 13060313 тис. грн. або 18,71% порівняно з 2020 роком при чому це сталося за рахунок таких факторів: в 2021 році збільшилась вартість грошових коштів та їх еквівалентів на 359743 тис. грн. або на 10,25% порівняно з 2020 роком, збільшення суми кредитів та авансів клієнтам на 14504484 тис. грн. (на 18,34%), збільшення суми інвестицій в цінні папери на 2242030 тис. грн. (на 17,68%), збільшення вартості основних засобів на 251750 тис. грн. або на 38,65%, збільшення вартості інших фінансових активів на 31787 тис. грн. або на 29,76%, збільшення вартості інших активів на 230521 тис. грн. або на 50,96%, і зменшення вартості кредитів та авансів банкам на 4535633 тис. грн. (на 33,02%), зменшення вартості похідних фінансових активів на суму 2185 тис. грн. (на 20,69%), інвестиційної нерухомості на 1782 тис. грн. або на 6,4%, зменшення вартості відстрочених податкових активів на 7697 тис. грн. або на 10,06%, зменшення вартості інших фінансових активів на 60185 тис. грн. або на 36,07% порівняно з 2020 роком, зменшення вартості нематеріальних активів за винятком гудвілу на 12725 тис. грн. або на 3,51%.

Зростання загальної суми активів у 2022 році склало 8044212 тис. грн. або на 9,71% порівняно з 2021 роком при чому це сталося за рахунок таких

факторів: в 2022 році збільшилась вартість грошових коштів та їх еквівалентів на 879097 тис. грн. або на 22,71% порівняно з 2021 роком, зростання вартості кредитів та авансів банкам на 12519892 тис. грн. (на 136,08%), збільшення суми інвестицій в цінні папери на 17932436 тис. грн. (на 120,16%), збільшення вартості нематеріальних активів за винятком гудвілу на 12679 тис. грн. або на 3,62%, збільшення вартості інших фінансових активів на 191946 тис. грн. або на 138,61%, і зменшення суми кредитів та авансів клієнтам на 22401250 тис. грн. (на 42,80%), зменшення похідних фінансових активів порівняно з 2021 роком на 5130 тис. грн. (на 61,25%), зменшення вартості поточних фінансових активів на 139143 тис. грн. або на 100%, зменшення вартості інвестиційної нерухомості на 1441 тис. грн. або на 5,53%, зменшення вартості поточних податкових активів на 105 тис. грн. або на 95,45%, зменшення вартості відстрочених податкових активів на 3440 тис. грн. або на 5%, зменшення вартості основних засобів на 324697 тис. грн. або на 28,72%, зменшення вартості інших активів на 616632 тис. грн. або на 90,30% порівняно з 2021 роком.

Структура активів балансу банку за 2022 рік наведена на рис. 2.3

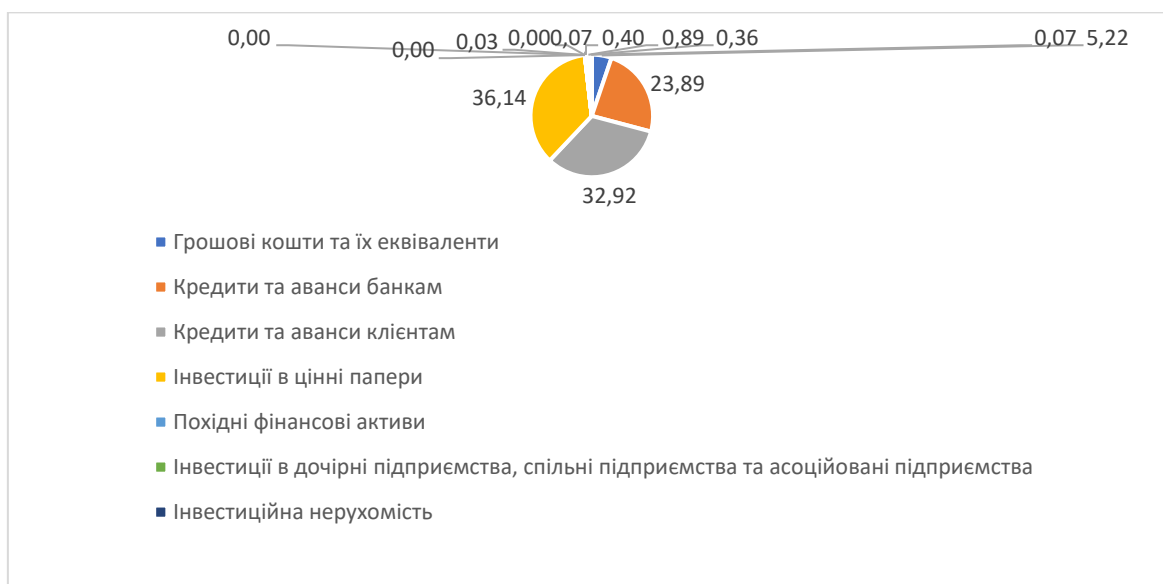

Рис. 2.3 Структура активів балансу банку за 2022 рік

Джерело: складено автором на основі [30]

Аналізуючи питому вагу статей активу балансу банку, можна говорити про те, що найбільшу частку займають кредити та аванси клієнтам 33 – 63% в

2020 - 2022 роках, інвестиції в цінні папери займають 18-36% у загальній структурі активів балансу банку, кредити та аванси банкам 11 – 24 %, грошові кошти та їх еквіваленти 5%, основні засоби – 0,9 - 1,4%, питома вага інших статей активу банку займає менше 1%, найменшу частку у структурі становлять поточні податкові активи – 0,0001% протягом 2020 – 2022 років.

Проведемо аналіз пасивів АТ «ОТП Банк», структура і динаміка джерел утворення майна АТ «ОТП Банк» за 2020 – 2022 роки наведений в табл. 2.2. та 2.3.

Таблиця 2.2

Структура і динаміка зобов'язань АТ «ОТП Банк» за 2020 – 2022 роки

Показник, тис. грн.	Абсолютне значення			Структура, %			Динаміка, %	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
Зобов'язання								
Кошти банків	132	1224	231	0,00	0,00	0,00	927,27	18,87
Кошти клієнтів	47633375	56930151	77064900	68,23	68,69	84,76	119,52	135,37
Похідні фінансові зобов'язання	844	4	9233	0,00	0,00	0,01	0,47	230825
Інші залучені кошти	8712865	9758302	159	12,48	11,77	0,00	112,00	0,00
Резерви за кредитними зобов'язаннями	279484	298908	301643	0,40	0,36	0,33	106,95	100,91
Субординований борг	541887	545977		0,78	0,66	0,00	100,75	0,00
Інші фінансові зобов'язання	1093290	1148515	1081911	1,57	1,39	1,19	105,05	94,20
Інші нефінансові зобов'язання	379746	738053	139628	0,54	0,89	0,15	194,35	18,92
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	81304	149689	119500	0,12	0,18	0,13	184,11	79,83
Чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів	256544	346623		0,37	0,42	0,00	135,11	0,00
Загальна сума зобов'язань	58979471	69917446	78717205	84,48	84,37	86,58	118,55	112,59

Джерело: складено автором на основі [30]

Зобразимо динаміку зобов'язань і власного капіталу банку протягом 2020 – 2022 років, рис. 2.4.

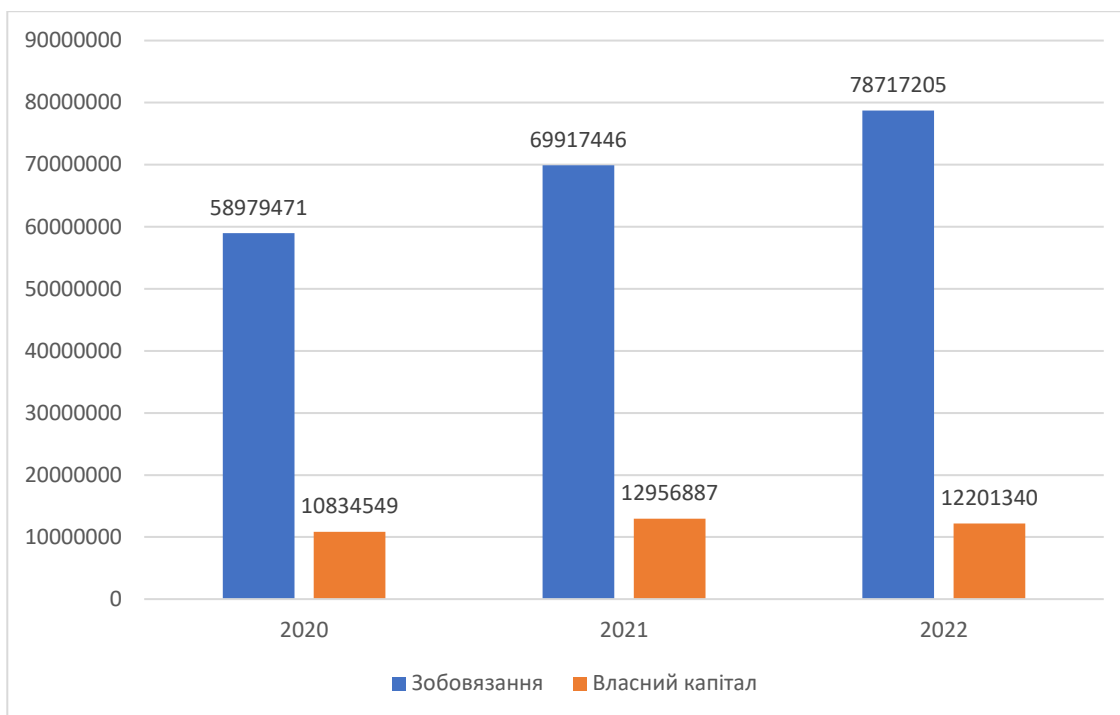

Рис. 2.4. Динаміка зобов'язань і власного капіталу банку протягом 2020 – 2022 років

Джерело: складено автором на основі [30]

За даними таблиці 2.2 та рис. 2.4, у 2021 році загальна сума зобов'язань банку збільшилася на 10937975 тис. грн. (на 18,55%), а зокрема: кошти банків зросли на 1092 тис. грн. (на 827,27%), кошти клієнтів зросли на 9296776 тис. грн. (на 19,52%), інші залучені кошти зросли на 1045437 тис. грн. (на 12%), резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами, фінансові гарантії збільшилися на суму 19424 тис. грн. (на 6,95%), субординований борг збільшився на 4090 тис. грн. (на 0,75%), інші фінансові зобов'язання збільшилися на суму 55225 тис. грн. (на 5,05%), інші нефінансові зобов'язання збільшилися на суму 358307 тис. грн. (на 94,35%), поточні зобов'язання з податку на прибуток на 68385 тис. грн. (на 84,11%), чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів зросли на суму 90079 тис. грн. (на 35,11%) та зменшилися похідні фінансові зобов'язання на суму 840 тис. грн. (на 99,53%) порівняно з 2020 роком.

Проведемо аналіз власного капіталу банку, табл. 2.3

Таблиця 2.3

**Структура і динаміка власного капіталу АТ «ОТП Банк»
за 2019 – 2021 роки**

Показник, тис. грн.	Абсолютне значення			Структура, %			Динаміка, %	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
Капітал								
Статутний капітал	6240528	6240528	6186023	8,94	7,53	6,80	100,00	99,13
Нерозподілений прибуток	2838295	5015898	4331655	4,07	6,05	4,76	176,72	86,36
Емісійний дохід	405075	405075	405075	0,58	0,49	0,45	100,00	100,00
Результат від операцій з акціонером	1236294	1236294	1236294	1,77	1,49	1,36	100,00	100,00
Інші резерви	114357	59092	42293	0,16	0,07	0,05	51,67	71,57
Загальна сума власного капіталу	10834549	12956887	12201340	15,52	15,63	13,42	119,59	94,17
Загальна сума пасивів	69814020	82874333	90918545	100,00	100,00	100,00	118,71	109,71

Джерело: складено автором на основі [30]

Загальна сума власного капіталу банку у 2021 році зросла на 2122338 тис. грн. (на 19,59%) за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 2177603 тис. грн. (на 76,72%) та зменшення інших резервів на суму 55265 тис. грн. (на 48,33%), в той час як сума статутного капіталу, емісійного доходу, результату від операцій з акціонером залишилися незмінними.

У 2022 році спостерігається наступна динаміка зобов'язань банку: кошти клієнтів зросли на 20134749 тис. грн. (на 35,37%), похідні фінансові зобов'язання на суму 9229 тис. грн. порівняно з 5 тис. грн. у минулому році, резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами, фінансові гарантії збільшилися на суму 2735 тис. грн. (на 0,91%), та зменшилися кошти банків на суму 993 тис. грн. (на 81,13%), інші залучені кошти на 9758143 тис. грн. (на 100%), субординований борг зменшився на 545977 тис. грн. (на 100%), інші фінансові зобов'язання зменшилися на суму 66604 тис. грн. (на 5,8%), інші нефінансові зобов'язання зменшилися на суму 598425 тис. грн. (на 81,08%), поточні зобов'язання з податку на прибуток на 30189 тис. грн. (на 20,17%), чисті активи, що належать вкладникам недержавних пенсійних фондів зменшилися на суму 346623 тис. грн. (на 100%) порівняно з 2021 роком.

Загальна сума зобов'язань банку збільшилася на 8799759 тис. грн. (на 12,59%) у 2022 році.

Аналізуючи питому вагу статей пасиву балансу банку, можна говорити про те, що найбільшу частку займають зобов'язання: 84 – 87% в 2020 - 2022 роках, в той час, як капітал банку складає 13 – 15% протягом вказаних років.

Отже, об'єктом дослідження було обрано АТ «ОТП Банк», органами управління є Загальні збори акціонерів, Наглядова Рада та Правління. Органами контролю банку є Ревізійна комісія та внутрішній аудит. Загальна сума активів у 2021 році порівняно з попереднім роком – збільшуються на 13060313 тис. грн., що становить 18,71%, а у 2022 році зростає на суму 8044212 тис. грн. (на 9,71%) порівняно з 2021 роком

2.2 Аналіз основних економічних показників банку

Як показує практика, ефективний шлях виявлення ризиків і тенденцій розвитку банку – це якісний і своєчасно проведений аналіз діяльності банку. За допомогою аналізу встановлюються суттєві факторні показники, які впливають на результати діяльності банку. Виявлення і вимірювання взаємозв'язку між показниками, що аналізуються, забезпечує комплексне дослідження роботи комерційного банку.

Розглянемо працюючий кредитний портфель АТ «ОТП Банк» протягом 2020 – 2022 років, рис. 2.5.

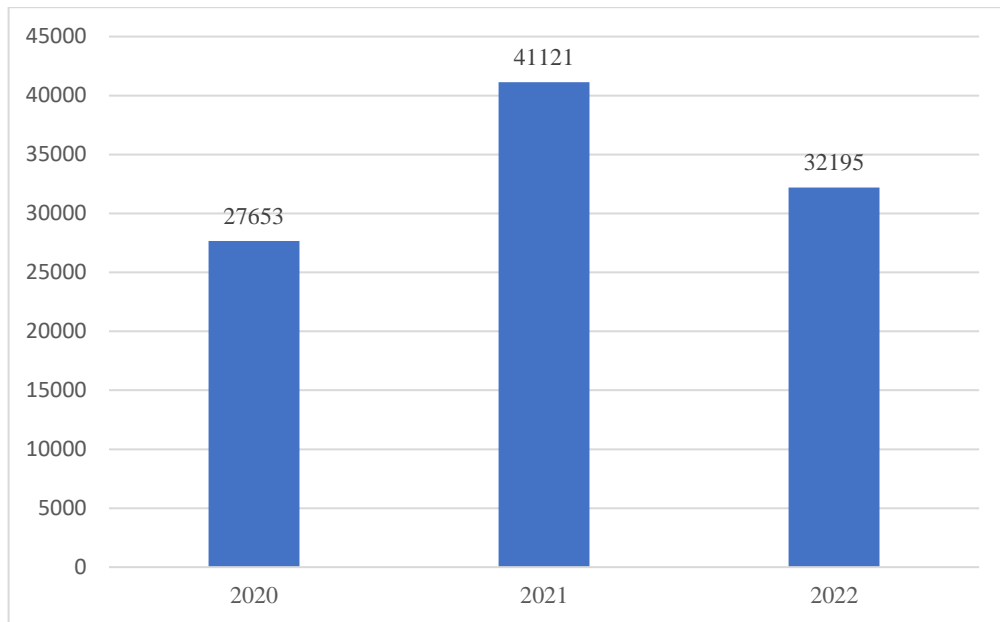

Рис. 2.5. Працюючий кредитний портфель АТ «ОТП Банк», млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [30]

Протягом 2021 року працюючий кредитний портфель збільшився на 48,7% і досяг 41,1 млрд грн. Таке зростання було зумовлено збільшенням кредитного портфеля юридичних осіб у національній валюті внаслідок суттєвого збільшення продажів у сегменті великого корпоративного бізнесу, зменшення відсоткових ставок та участі у програмі фінансування у сегменті малого та середнього бізнесу (5-7-9%).

Запровадження карантинних обмежень призвело до зниження ділової активності клієнтів, що негативно вплинуло на комісійні доходи банку у 2021 році. Перегляд ставок interchange призвів до відносно незначного збільшення комісійних доходів по банківських картках, у той час як кількість та обсяги операцій суттєво зросли у порівнянні з 2020-м роком.

Протягом 2022-го року працюючий кредитний портфель зменшився на 21,7% до 32,2 млрд грн. Таке значне зниження зумовлене як погашенням кредитів, зменшенням обсягів надання нових кредитів так і в результаті погіршення якості портфелю.

Динаміка коштів клієнтів АТ «ОТП Банк» наведена на рис. 2.6.

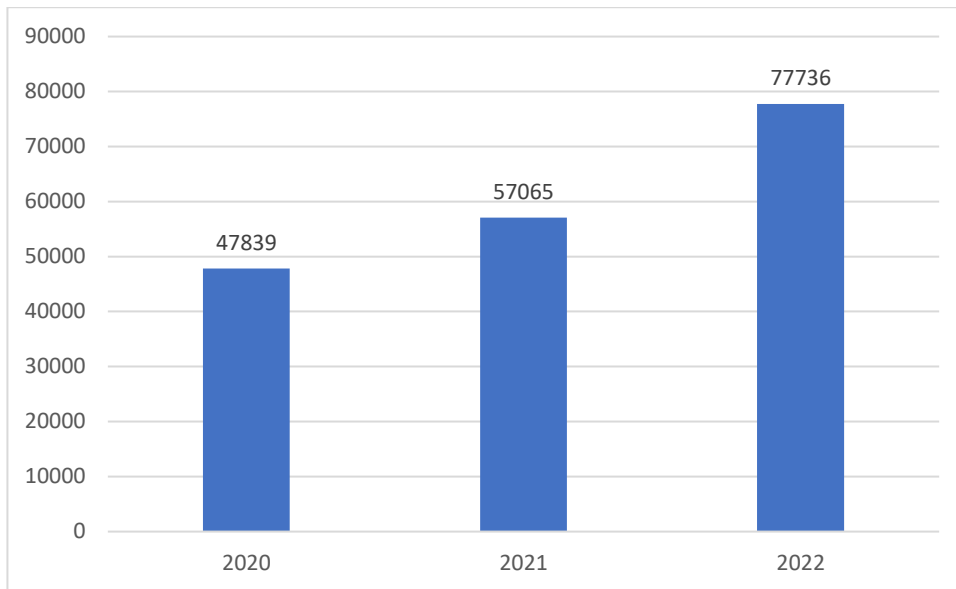

Рис. 2.6. Кошти клієнтів АТ «ОТП Банк», млн грн.

Джерело: складено автором на основі [30]

У 2021 році кошти юридичних та фізичних осіб зросли на 19,3% і склали 57,0 млрд грн. Загалом стратегічні цілі у 2021-му році було досягнуто, а в деяких напрямках, таких як кредитування юридичних осіб, навіть суттєво перевищено. Завдяки збільшенню довіри до ОТП Банку, привабливості депозитних продуктів та програм лояльності у 2022 році кошти юридичних та фізичних осіб зросли на 36,2% і досягли рекордного рівня – 77,7 млрд грн. У 2022-му році банк сфокусувався на підтримці клієнтів, що потрапили до скрутного становища в наслідок ескалації військового конфлікту, а саме проведенні реструктуризацій кредитів на зручних для клієнтів умовах. Іншим фокусним напрямком було забезпечення безперебійної операційної діяльності навіть в умовах обмеження електропостачання. Стратегічною метою банку залишається постійне вдосконалення та покращення клієнтського досвіду користування його продуктами та сервісами.

Банківська сфера охоплює різні напрями, котрі забезпечують у кінцевому результаті її ефективність. Оцінка фінансового стану банку передбачає проведення комплексного аналізу, котрий надає змогу дослідити усі аспекти роботи банку. Для забезпечення комплексного аналізу можна застосовувати усі види планової, нормативної, облікової, фінансової,

статистичної, довідкової, методичної та інших видів інформації. Підґрунтям інформаційного забезпечення фінансово-економічного аналізу банків є фінансова звітність, котра складається як для потреб менеджменту, так і для зовнішніх користувачів. Проведемо аналіз динаміки фінансових результатів банку (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка фінансових результатів АТ «ОТП Банк» за 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, +/-		Відносне відх., %	
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2021/2020	2022/2021
Процентні доходи	5960752	6978698	8798228	1017946	1819530	117,08	126,07
Процентні витрати	1805913	1506004	1971686	-299909	465682	83,39	130,92
Чистий процентний дохід	4154839	5472694	6826542	1317855	1353848	131,72	124,74
Комісійні доходи	1693848	2001440	1785293	307592	-216147	118,16	89,20
Комісійні витрати	563074	697922	663639	134848	-34283	123,95	95,09
Прибуток (збиток) до оподаткування	2603316	4116407	650002	1513091	3466405	158,12	15,79
Витрати на сплату податку	481146	738804	129305	257658	-609499	153,55	17,50
Прибуток (збиток) за рік	2122170	3377603	520697	1255433	2856906	159,16	15,42

Джерело: складено автором на основі [30]

Як свідчать наведені дані в табл. 2.4, прибуток банку протягом аналізованого періоду зменшився.

Проведемо аналіз доходів і прибутків банку за 2020 – 2022 роки, рис. 2.7.

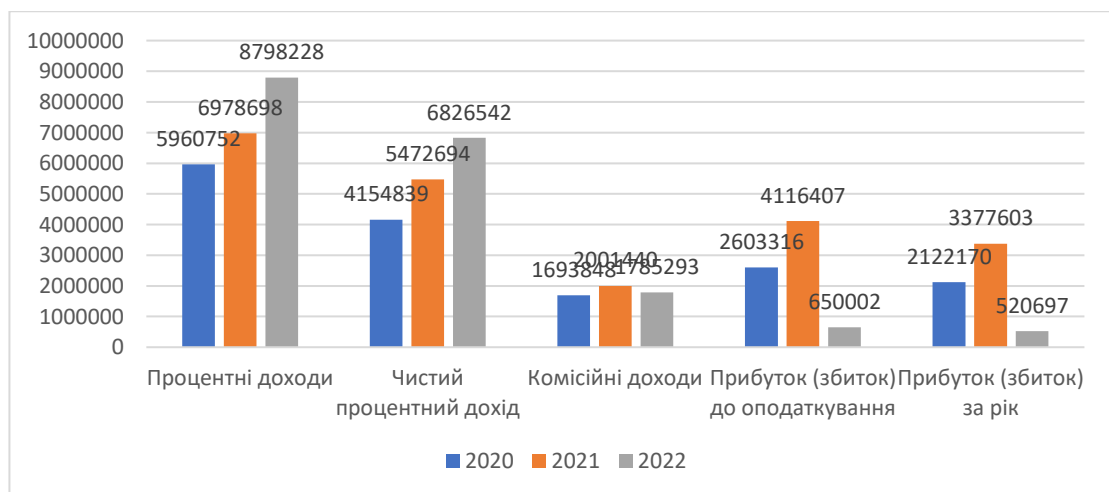

Рис. 2.7. Динаміка доходів і прибутків банку за 2019 – 2021 роки

Джерело: складено автором на основі [30]

За аналізований період доходи АТ «ОТП Банк» мали таку динаміку: чистий процентний дохід у 2021р. проти 2020р. збільшився на 1317855 тис. грн. (на 31,72%), а у 2022 р. у порівнянні з 2021 р. збільшився на 1353848 тис. грн. (на 34,74%), в т.ч. процентні доходи у 2021 році збільшилися на 1017946 тис. грн. (на 17,08%, а комісійні доходи зросли на суму 307592 тис. грн (на 18,16%. А у 2022 році процентні доходи збільшилися на 1819530 тис. грн. (на 26,07%, а комісійні доходи зменшилися на суму 216147 тис. грн (на 10,8%). Основним джерелом доходів банку за аналізований період був процентний дохід (8798228 тис. грн. за 2022 рік).

Проведемо аналіз витрат АТ «ОТП Банк» за 2020 – 2022 роки.

Витрати АТ «ОТП Банк» мали таку динаміку: процентні витрати у 2021році зменшилися на суму 299909 тис. грн., а у 2022 році зросли на суму 465682 тис. грн.(на 30,92%), комісійні витрати зростали у 2021 році на 134848 тис. грн. (на 23,95%), а у 2022 році зменшилися на 34283 тис. грн. (на 4,91%) порівняно з минулими роками відповідно (рис 2.8).

Основною статтею витрат банку у 2020 – 2022 рр. були процентні витрати.

Щодо чистого прибутку АТ «ОТП Банк», то в 2021 році, він зріс на суму 1255433 тис. грн. (на 59,16%) порівняно з 2020 роком, а у 2022 р. він зменшився на суму 2856906 тис. грн. (на 84,58%) порівняно з минулим роком.

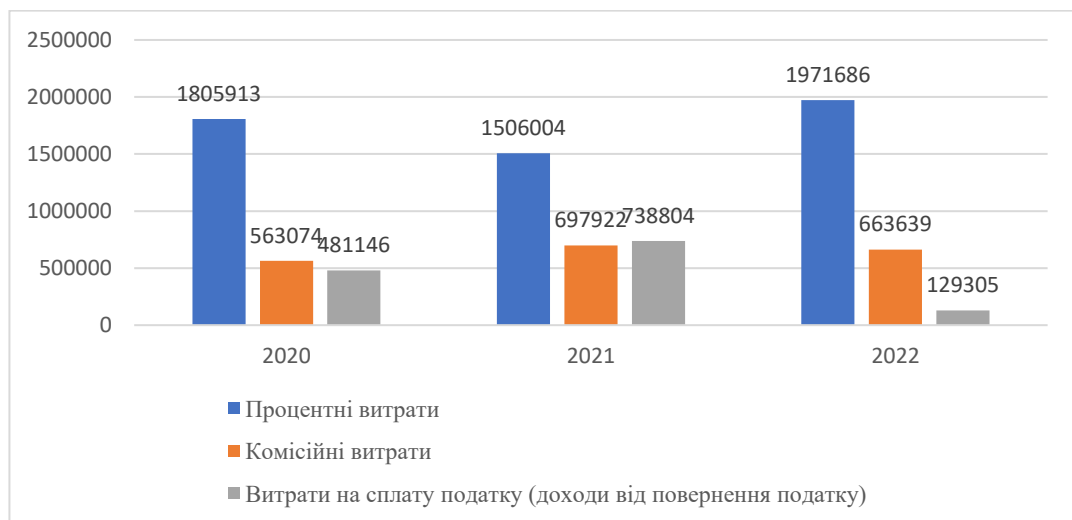

Рис. 2.8. Динаміка витрат АТ «ОТП Банк» за 2019 – 2021 роки

Джерело: складено автором на основі [30]

Аналіз грошових потоків передбачає моніторинг працівниками банку руху грошових коштів клієнтів стосовно періодичності, обсягів і напрямів їх проведення. Грошові кошти – це готівка в касі та кошти на рахунках в банках, що можуть використовуватись для поточних операцій (кошти на поточних та інших банківських рахунках). Грошові потоки – це рух грошових коштів за розпорядженням платника із власних рахунків для зарахування на рахунок отримувача чи їх видачі йому у готівковій формі. У широкому значення – це рух грошових коштів і їхніх еквівалентів суб'єктів господарської діяльності у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання національної продукції, який здійснюється через обіг готівки та безготівкових коштів на банківських рахунках за певний проміжок часу. Аналізуючи грошові потоки, з однієї сторони, банк ставить за мету залучити більше коштів клієнтів і тим самим поповнити ресурсну базу (пасиви банку), з іншої – раціонально застосувати наявні кредитні ресурси для проведення активних операцій у різних ефективних формах, не допускаючи їх відтоку із банку [31].

Проведемо аналіз грошових потоків банку з метою [31]:

- підвищення якості обслуговування і розвитку взаємовідносин із ключовими клієнтами;
- здійснення кредитної підтримки суб'єктів господарської діяльності із одночасним забезпеченням максимальної концентрації грошових коштів на рахунках банківської установи, мінімізації їх відтоку до інших банківських установ;
- супроводу кредитних коштів і контролю над їхнім цільовим застосуванням;
- збільшення ресурсної бази завдяки залученню на обслуговування дочірніх структур, партнерів і посередників клієнтів банківської установи;
- застосування інформації щодо руху коштів клієнтів для прийняття рішень стосовно оцінювання ризиків;
- забезпечення надійності банківської установи.

Горизонтальний (часовий) аналіз грошових потоків АТ «ОТП Банк» наведено в табл. 2.5.

Горизонтальний (часовий) аналіз грошових потоків АТ «ОПТ Банк» за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом»

Показник, тис. грн.	2020	2021	2022	Динаміка, %	
				2021/ 2020	2022/ 2021
Грошові потоки від операційної діяльності					
Чисті грошові потоки (використані в операційній діяльності) до зміни в операційних активах і зобов'язаннях	4489593	5050724	6519946	112,50	129,09
Чисті грошові потоки від операційної діяльності (використані в операційній діяльності)	9297045	-594760	26690456	-6,40	4487,60
Грошові потоки від (для) інвестиційної діяльності					
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності (використані в інвестиційній діяльності)	-1646363	-2575692	17834303	156,45	692,41
Грошові потоки від фінансової діяльності					
Чисті грошові потоки від фінансової діяльності (використані у фінансовій діяльності)	-686772	-344914	-60915	50,22	17,66
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року	6978551	17181478	12999554	246,20	75,66
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	17181478	13019202	26089981	75,77	200,40

Джерело: складено автором на основі [30]

Зобразимо динаміку грошових потоків банку (рис. 2.9).

Отже, проведений аналіз грошових потоків банку згідно зі Звітом про рух грошових коштів банку показує, що чисті грошові потоки (використані в операційній діяльності) до зміни в операційних активах і зобов'язаннях протягом аналізованого періоду були додатними та мають тенденцію до збільшення: на 12,5% у 2021 році та на 29,09% у 2022 році порівняно з минулими роками відповідно. У 2021 році чистий грошовий потік від операційної діяльності АТ «ОПТ Банк» був від'ємним, це свідчить про те, що чисті надходження від операційної діяльності були вищими від витрат. Чисті грошові потоки від операційної діяльності у 2022 році становили 26690453 тис. грн. Позитивне сальдо, тобто чисте надходження грошових коштів у

результаті операційної діяльності, забезпечує стабільність функціонування банківської установи у довгостроковій перспективі.

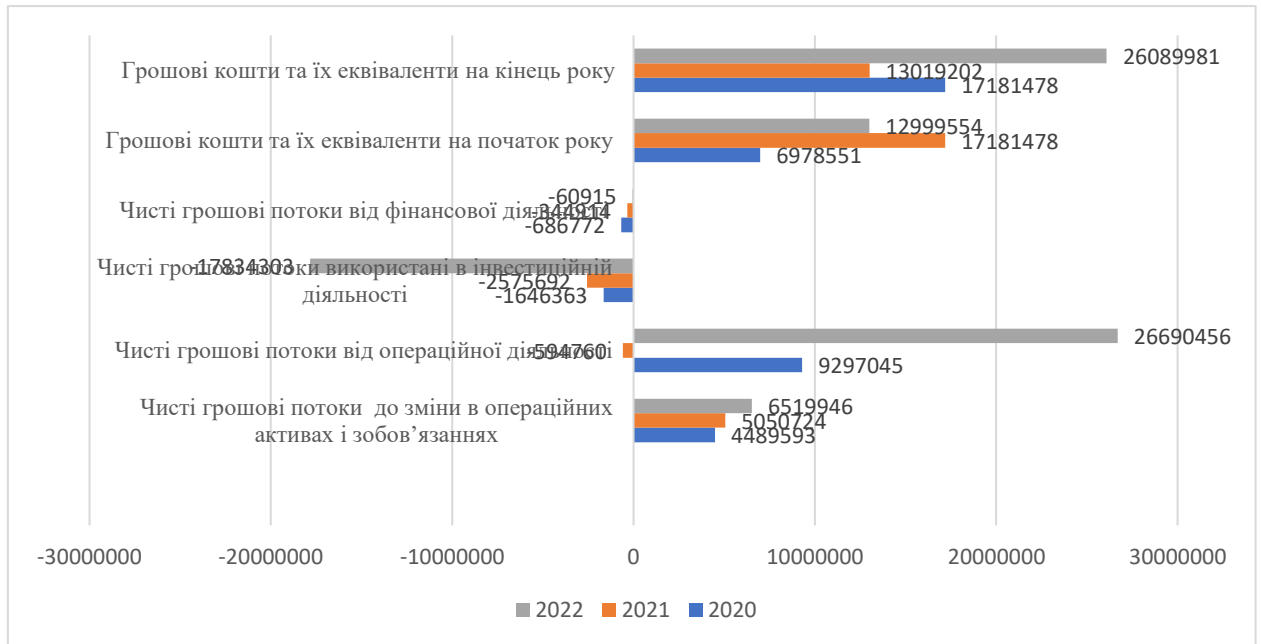

Рис. 2.9. Динаміка грошових потоків банку за видами діяльності

Джерело: складено автором на основі [30]

Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності протягом аналізованого періоду були від'ємними, отже, за цей період надходження від інвестиційної діяльності були меншими від витрат та її здійснення. У 2021 році чисті грошові потоки, використані в інвестиційній діяльності були меншими на 56,45% або на суму 929329 тис. грн., а у 2022 році меншими на 592,41% або на 15258611 тис. грн. порівняно з минулим роком.

Чисті грошові потоки від фінансової діяльності протягом аналізованого періоду були від'ємними. У 2021 році показник зріс на 341858 тис. грн. порівняно з минулим роком, а у 2022 році показник збільшується на 283999 тис. грн.

Грошові кошти та їх еквіваленти на початок року зростають у 2021 році на 146,2%, а у 2022 році зменшуються на 24,34% порівняно з минулими роками відповідно. Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року зростали у 2021 році зменшилися на 24,23%, а у 2022 році зросли на 100% порівняно з минулими роками відповідно.

Для оцінювання діяльності банку використовують показники прибутковості, розраховані за даними бухгалтерського обліку та фінансової звітності банку, наведені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників прибутковості АТ «ОТП Банк»

Показник	2020	2021	2022	2021- 2020	2022- 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий прибуток, тис. грн.	2122170	3377603	520697	1255433	-2856906	159,16	15,42
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	51895405,5	76344176,5	80380775	24448771	4036598,5	147,11	105,29
Рентабельність активів, %	4,09	4,42	0,65	0,33	-3,78	108,19	14,64
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	9104161,5	11895718	11954603	2791556,5	58885	130,66	100,50
Рентабельність капіталу, %	23,31	28,39	4,36	5,08	-24,04	121,81	15,34
Чисельність працівників	3205	2806	2213	-399	-593	87,55	78,87
Продуктивність праці, тис.грн/чол.	662,14	1203,71	235,29	541,56	-968,42	181,79	19,55

Джерело: складено автором на основі [30]

Отже, за даними табл. 2.6, найважливішими відносними показниками діяльності банку є прибутковість активів і прибутковість капіталу, ROA та ROE, відповідно. Показник ROA визначає скільки чистого прибутку дає одиниця активів банку та характеризує ефективність роботи банку. За аналізований період (2020 – 2022 роки) показник знизився, з 4,09 грн. чистого прибутку на 1 грн., вкладену в активи банку у 2020 році до 0,65 грн. у 2022 році. Показник ROE характеризує, як банк справляється з завданням отримання чистого прибутку з активів банківської установи.

Показник ROE визначає скільки чистого прибутку дає одиниця власного капіталу банку. Таким чином, рентабельність капіталу банку в 2020 році становить 23,31%, одна грн., вкладена у власний капітал банку приносила 23,31 грн. прибутку, в той час як у 2021 році показник зріс до 28,39 грн., а у 2022 році зменшується до 4,36 грн.

Продуктивність праці персоналу банку у 2021 зросла на 541,56 тис. грн. / чол. (на 81,79%), а у 2022 році зменшилася на 968,42 грн. / чол. (на 80,45%). За 2021 рік суттєве зростання продуктивності праці персоналу банку було спричинене скороченням чисельності персоналу на 399 чол. (на 12,45%) та збільшенням чистого прибутку на 1255433 тис. грн. (на 59,16%). Натомість у 2022 році відбулося скорочення чисельності персоналу на 593 чол. (на 21,13%) та зменшення чистого прибутку на 2856906 тис. грн. (на 84,58%).

Аналіз основних економічних показників банку свідчить, що основним джерелом доходів банку за аналізований період був процентний дохід, а основною статтею витрат банку у 2020–2022 рр. були процентні витрати. найважливішими відносними показниками діяльності банку є прибутковість активів і прибутковість капіталу, ROA та ROE, відповідно. Показник ROA визначає скільки чистого прибутку дає одиниця активів банку та характеризує ефективність роботи банку. За аналізований період (2020 – 2022 роки) показник знизився з 4,09 грн. чистого прибутку на 1 грн., вкладену в активи банку у 2020 році до 0,65 грн. у 2022 році. Рентабельність капіталу банку в 2020 році становить 23,31%, одна грн., вкладена у власний капітал банку приносила 23,31 грн. прибутку, в той час як у 2021 році показник зріс до 28,39 грн., а у 2022 році зменшується до 4,36 грн.

2.3 Комплексна оцінка фінансового стану банку

Розглянемо групу коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість банку. Для цього на основі даних балансу, розрахуємо вибрані показники, проаналізуємо їх рівень, тенденції і зробимо висновок про рівень фінансової стійкості банку. Проаналізуємо показники фінансової стійкості банку (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» за 2020-2022 рр., тис.

грн.

Коефіцієнти	Формула	2020	2021	2022	Оптимальне значення
Коефіцієнт надійності	Вк /Зал кошти	18,37	18,53	15,50	>5%
Коефіцієнт фінансового важеля	З / К	5,44	5,40	6,45	1:20
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	К/Заг А	15,52	15,63	13,42	>10%
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	ОЗ / ВК	8,11	8,72	6,60	-
Доходні активи банку		64426631	76633545	84538909	-
Недоходні активи банку		5387389	6240788	6379636	-
Коефіцієнт захищеності доходних активів	(К-Недоходні А-З) / Доходні А	0,08	0,09	0,07	-
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	Заг А / К	6,44	6,40	7,45	12,00

Джерело: складено автором на основі [30]

Аналізуючи фінансову стійкість банку, можна зробити висновок, що: протягом 3-х років коефіцієнт надійності дещо зменшився, з 18,37 у 2020 році та 18,4% у 2021 р. до 15,5% у 2022 році, якого банк дотримується, адже норматив більше 5%, отже, показник знаходиться на рівні, значно вищому від нормативного.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів також дещо зменшується протягом останніх 2020-2022рр., і в останньому році становить 13,62%. Банк також дотримується даного коефіцієнта, оскільки перевищує допустиму норму, яка становить 10%, в банку достатньо сформованого власного капіталу (К) в активізації та покритті різних ризиків.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу на 2021р. збільшився в порівнянні з 2020 р. з 8,11 до 8,72 відповідно, а у 2022 році зменшився до 6,6. Однак це характеризує, що лише 6,6% власного капіталу розміщено в нерухомість або майно.

Також у банку коефіцієнт захисту доходних активів власним капіталом становить 0,07 – 0,09. Це свідчить про те, що розмір власного капіталу за мінусом недоходних активів не покривав на початок року доходних активів.

Отже, банк за аналізований період погіршив менеджмент активів, збільшивши обсяг недохідних активів.

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 12,0 - 15,0 разів він протягом 2020 – 2022 років становив 6,4 – 7,45 рази. Це свідчить, насамперед, що темп зростання активів (він склав 18,71% у 2021 році та 9,71% у 2022 році) перевищує темп зростання акціонерного капіталу (він склав 19% у 2021 році та зменшився на 5,83% у 2022 році). Це не є ризикованим у даному випадку, але це вже сигнал про необхідність поліпшити менеджмент власного капіталу.

Отже, крім коефіцієнта мультиплікатора капіталу, всі основні показники взяті нами для аналізу фінансової стійкості банку, мають тенденцію до стабілізації (коефіцієнт надійності, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, захищеності ним дохідних активів) або чи незначної зміни (коефіцієнт «фінансового важеля»). Звідси можна зробити висновок, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому.

Ліквідність комерційного банку – це змога та здатність банку здійснювати власні зобов'язання перед клієнтами та різними контрагентами в аналізованих періодах. Ліквідність балансу як ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується додержанням в першу чергу обов'язкових економічних нормативів НБУ [32]:

- миттєва ліквідність (Н4);
- поточна ліквідність (Н5);
- короткострокова ліквідність (Н6).

Норматив миттєвої ліквідності (Н4) встановлюється для контролю за здатністю банку забезпечити вчасне виконання власних грошових зобов'язань завдяки високоліквідним активам. Він визначається як відношення суми коштів у касі (K_a) та на кореспондентських рахунках (K_p) до зобов'язань банку, що обліковуються відповідно до поточних рахунків (P_3) [32]:

$$H4 = \frac{K_a + K_p}{\Pi_p} \cdot 100 \% \quad (2.1)$$

До зобов'язань, що обліковуються відповідно до поточних рахунків, належать кошти до запитання інших банків, розміщені у банку (зокрема кошти НБУ), кошти бюджетів, кошти до запитання юридичних та фізичних осіб, кошти на клірингових та транзитних рахунках.

Нормативне значення нормативу H4 має бути не нижче 20%.

Норматив поточної ліквідності (H5) встановлюється для визначення збалансованості термінів та сум ліквідних активів та зобов'язань банку. Він визначається як відношення активів первинної та вторинної ліквідності (A) до зобов'язань банку із кінцевим строком погашення до 31-го дня включно (З) [32]:

$$H5 = \frac{A}{З} \cdot 100 \% \quad (2.2)$$

До активів первинної і вторинної ліквідності під час обрахунку нормативу H5 належать готівка в касі, банківські метали, кошти на кореспондентських рахунках і строкові депозити в НБУ та інших банках, боргові цінні папери, що рефінансуються та емітовані НБУ, інші боргові цінні папери в портфелі банку на продаж та інвестиції, надані кредити.

Норматив короткострокової ліквідності (H6) встановлюється для контролю за здатністю банку виконувати прийняті ним короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів і визначається як співвідношення ліквідних активів ($A_{л}$) до короткострокових зобов'язань ($З_{к}$) із терміном погашення до 1-го року [32]:

$$H6 = \frac{A_{л}}{З_{к}} \cdot 100\% \quad (2.3)$$

До ліквідних активів під час обрахунку даного нормативу відносять готівкові кошти, банківські метали, кошти на кореспондентських рахунках і короткострокові депозити в НБУ та інших банківських установах, короткострокові кредити, що надані іншим банкам.

Нормативне значення нормативу Н6 має бути не менше 20 %.

Наведений у табл. 2.8 блок показників призначено для оцінки ліквідності банку щодо його здатності перетворювати активи в грошову готівку для погашення зараз (на дату складання балансу) та в найближчий період зобов'язань перед клієнтами за їх поточними, депозитними, ощадними рахунками, а також перед кредиторами, інвесторами, акціонерами.

Таблиця 2.8

Вихідні дані для розрахунку показників, що характеризують ліквідність банку

Назва показників	Умовні позначення	Роки			Відхилення, +/-	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021-2020	2022-2021
1. Коррахунки в банках	К _{кр}	3510420	3870163	4749260	359743	879097
2. Готівка в касі банку	К _а					
3. Зобов'язання депозитах усіх видів	Д	47634351	56931379	77074364	9297028	20142985
4. Активи загальні	А _з	69814020	82874333	90918545	13060313	8044212
5. Зобов'язання (залучені і позичені кошти) всіх видів	ЗК	58979471	69917446	78717205	10937975	8799759
6. Активи високоліквідні	А _{вл}	3510420	3870163	4749260	359743	879097
7. Активи робочі	А _р	55078019	65406613	56404352	10328594	-9002261
8. Активи дохідні	А _д	64249070	76459951	84511029	12210881	8051078
9. Активи в майні (основні засоби і нематеріальні активи)	А _м	1241292	1480317	1168299	239025	-312018
10. Видані кредити	КР	51567599	61536450	51655092	9968851	-9881358

Джерело: складено автором на основі [30]

За даними табл. 2.8, проведемо розрахунок основних показників, що характеризують ліквідність банку, табл. 2.9.

Як свідчать дані, наведені в розрахунковій таблиці 2.7 та рис. 2.10, АТ «ОТП Банк» забезпечував за аналізований період низький фактичний рівень коефіцієнта миттєвої ліквідності (відповідно 7,37% у 2020 р. і 6,8% у 2021 р. та 6,16% у 2022 році за норми НБУ не менше 20%), проте коефіцієнт загальної ліквідності (відповідно 118 - 115% за норми не менше 100 %), і це

забезпечувало спроможність банку погашати будь-які зобов'язання і борги перед клієнтами.

Таблиця 2.9

**Аналіз основних показників, що характеризують ліквідність
АТ «ОТП Банк»**

Назва показників	Умовні позначення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Оптимальне значення
1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_{мл}$	7,37	6,80	6,16	Не менше 20 %
2. Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	$K_{зл}$	118,37	118,53	115,50	Не менше 100 %
3. Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	$K_{свр}$	6,37	5,92	8,42	Не менше 20 %
4. Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	$K_{рл}$	108,93	109,36	107,36	Близько 70—80 %
5. Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	$K_{скзд}$	1,08	1,08	0,67	×
6. Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	$K_{глз}$	0,08	0,08	0,08	×

Джерело: складено автором на основі [30]

Зобразимо графічно динаміку коефіцієнтів що характеризують ліквідність АТ «ОТП Банк», рис. 2.10.

Децю знизилася забезпеченість робочих активів високоліквідними: з 6,37% у 2020 р. до 5,92% у 2021 р. та зростає до 8,42% у 2022 році за нормативної вимоги НБУ не менше 20 %. Проведені розрахунки показують, що показник не досягає нормативного значення та продовжує зменшуватися у 2021 році. Отже, це зниження - сигнал про необхідність активізації управлінських заходів, спрямованих на усунення появи ризикового фактору, який також контролюється НБУ.

Про зниження забезпеченості дохідними активами всіх зобов'язань банку свідчить коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань. За нормативу в межах 70—80 % вона зменшилася з 109% у 2020 - 2021 р. до 107% у 2022 році.

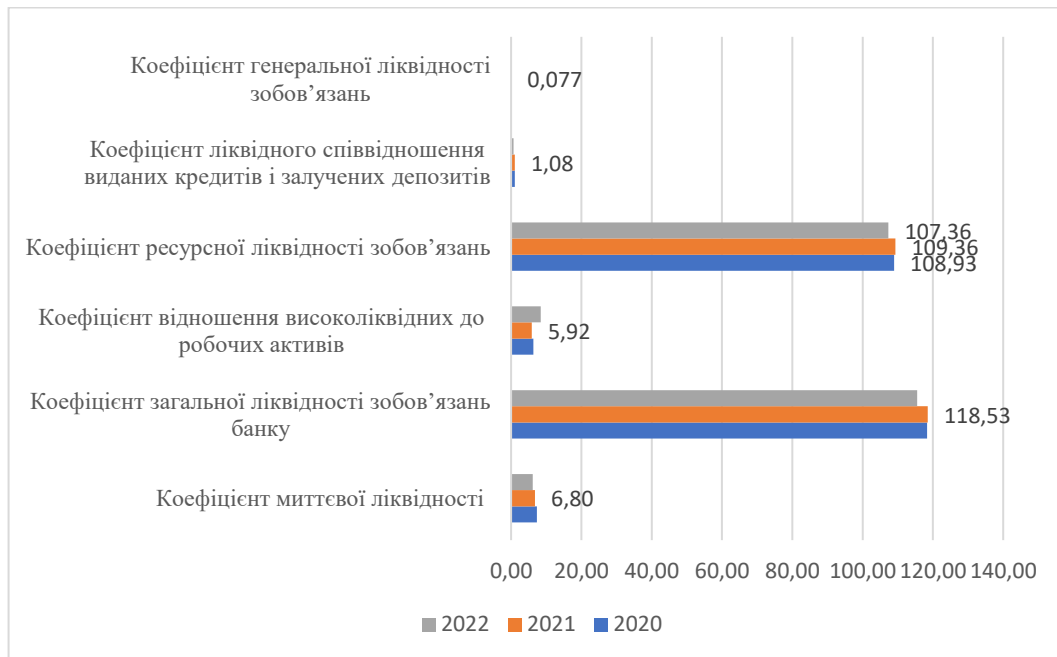

Рис. 2.10 Динаміка коефіцієнтів що характеризують ліквідність
АТ «ОТП Банк» у 2020 – 2022 роках

Джерело: складено автором на основі [30]

Доповнюючим показником ресурсної ліквідності є коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів. Розкриває, наскільки видані кредити (КР) забезпечені всіма залученими депозитами (Д) (чи є незбалансована ліквідність). Як видно із табл. 2.9, цей показник зріс з 1,03 у 2019 р. до 1,08 у 2021 р. Це означає, що ризик ліквідного погашення основного обсягу зобов'язань перед клієнтами банку має зростаючу тенденцію. Отже, видані кредити не забезпечені переважачим обсягом залучених депозитів і банкові загрожує незбалансована ліквідність.

Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів протягом 2020 – 2021 років був вищий від 1, а за останній, 2022 рік зменшується до 0,67. Це означає, що ризик ліквідного погашення основного обсягу зобов'язань перед клієнтами банку має спадаючу тенденцію. Отже,

видані кредити не повністю забезпечені обсягом залучених депозитів, за останній рік на 67% і банкові загрожує незбалансована ліквідність.

Як показує коефіцієнт генеральної ліквідності, продовжує залишатися низькою спроможність банку погашати зовнішні зобов'язання за залученими і позиченими коштами високоліквідними активами та через продаж нерухомості (майно і незавершені капітальні вкладення). Він протягом аналізованого періоду становить 8%, отже, його рівень невисокий.

Таким чином, розрахована і розглянута в табл. 2.9 система показників банку показала, що він дотримувався в 2020 – 2022 рр. нормативних вимог НБУ щодо ліквідності і забезпечував активами свою здатність погашати більшість вимоги за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

Для управління ліквідністю здійснюється постійний моніторинг та аналіз продуктової структури фінансових зобов'язань Банку, обсягів залучених та погашених коштів та їх вартості, а також концентрації вкладів за залишковими строками до їх погашення та групами пов'язаних контрагентів. Результати аналізу позначаються на рішеннях щодо зміни структури портфеля високоліквідних активів. Управління ліквідністю завершується на рівні управління середньо- та довгостроковою ліквідністю.

Щорічно Комітет з управління активами та пасивами затверджує Програму фінансування Банку, в якій визначає пріоритети кредитно-інвестиційної стратегії та способи її фінансування. Крім того, регулярно здійснюється аналіз фінансових ринків та ринкової позиції АТ «ОТП Банк», а також здійснюється моніторинг індикаторів раннього реагування на настання кризи ліквідності та індикаторів необхідності запровадження Плану відновлення діяльності, в тому числі Плану фінансування в кризових ситуаціях. У національній валюті АТ «ОТП Банк» утримує ліквідні активи в обсязі, достатньому для виконання протягом наступних трьох місяців усіх зобов'язань, що не будуть поновлені після закінчення їхнього контрактного строку, покриття планових відтоків від основної бізнес-діяльності та відтоку клієнтських коштів на випадок кризи ліквідності. В іноземних валютах Банк утримує запас ліквідних активів у обсязі, достатньому для виконання протягом

наступного місяця усіх зобов'язань, що не будуть поновлені, а також покриття планових відтоків від основної бізнес-діяльності. АТ «ОТП Банк» покладається на підтримку материнського банку в разі відтоку клієнтських коштів, деномінованих у іноземних валютах.

Отже, комплексна оцінка фінансового стану банку показує, що крім коефіцієнта мультиплікатора капіталу, всі основні показники взяті нами для аналізу фінансової стійкості банку, мають тенденцію до стабілізації (коефіцієнт надійності, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, захищеності ним дохідних активів) або чи незначної зміни (коефіцієнт «фінансового важеля»). Звідси можна зробити висновок, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому. АТ «ОТП Банк» забезпечував за аналізований період низький фактичний рівень коефіцієнта миттєвої ліквідності (відповідно 6,8% у 2021 р. та 6,16 у 2022 році за норми НБУ не менше 20%), проте коефіцієнт загальної ліквідності (відповідно 118 - 115% за норми не менше 100 %), і це забезпечувало спроможність банку погашати будь-які зобов'язання і борги перед клієнтами. Система показників банку показала, що він дотримувався в 2020 – 2022 рр. нормативних вимог НБУ щодо ліквідності і забезпечував активами свою здатність погашати більшість вимоги за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід оцінки фінансового стану банківських установ та адаптація його в Україні

Виникнення, активне застосування, подальший розвиток ті досконалення систем оцінки фінансового стану у сучасній банківській практиці є важливим для: суспільства загалом; реальної і потенційної банківської клієнтури; акціонерів банківської установи; банків (зацікавленість у попередній діагностиці можливих проблемних питань; зацікавленість у достовірній оцінці фінансового стану банків-контрагентів); органів державного регулювання і нагляду.

У окремих державах формують системи нагляду, які передбачають оцінку фінансового стану банків. Зокрема, у Італії, Аргентині створено системи рейтингової оцінки банківських установ, що запозичені здебільшого із досвіду органів нагляду США і є частиною комплексної системи банківського нагляду [33].

Методи і прийоми оцінки фінансового стану банків постійно змінюються та удосконалюються, адже можуть змінюватись цілі моніторингу, розширюватись перелік підходів, а також сфера їх використання.

Зокрема, нинішні підходи до організації моніторингу фінансового стану банків можна класифікувати наступним чином (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Системи моніторингу фінансового стану банків у світовій практиці

Підходи до організації моніторингу фінансового стану банків	Системи моніторингу фінансового стану банків	Основні методи аналізу та оцінки фінансової стійкості, що застосовуються у системах моніторингу

Продовження таблиці 3.1

Системи коефіцієнтного аналізу аналізу однорідних груп	BAKIS (ФРН), Bank Monitoring Screens –BMS (США).	метод порівняння фактичних значень відповідних показників з встановленими нормативними значеннями; метод порівняння фактичних значень показників з середнім їх величинами по групі однорідних банків.
Рейтингові системи оцінки: «інсайдерські» «дистанційні»	CAMELS (США); CAMELS (Україна); CAMELS (Польща, Чехія, Словаччина, Узбекистан, Вірменія, країни Балтики); UBSS(США).	індексний метод; бальний метод; метод порівняння з показниками банків-лідерів; факторний аналіз; метод порівняння фактичних показників з середніми їх величинами.
Системи оцінки банківського ризику	RAST (Нідерланди), RATE Великобританія).	індексний метод; експертний метод.
Статистичні моделі: розрахунок рейтингових понижень прогнозування банкрутств	SEER Rating (США), SCOR (США); SEER Risk Rank (США), Bank Calculator – OCC (США); SAABA (Франція).	дискримінантний аналіз; кореляційний аналіз; аналіз темпів зростання значень певних показників; факторний аналіз; регресійний аналіз; метод аналізу динаміки та побудови тренду.
Макро- та мікро- пруденційний аналіз	Система ПФУ, стрес-тестування (країни-члени МВФ).	сценарний аналіз; аналіз чутливості портфеля; метод розрахунку максимальних втрат.

Джерело: складено автором на основі [34,35]

Використання кожного із даних підходів передбачає виконання певних задач, а саме: оцінку поточного фінансового стану (стійкості); прогнозування майбутнього фінансового стану; визначення категорії ризику; кількісний аналіз та певні статистичні процедури.

Рейтингові системи, коефіцієнтний аналіз, комплексні оцінки банківських ризиків забезпечують оцінку поточного фінансового стану банківських установ, тобто оцінку їх фінансової стійкості на певну дату. Для оцінки фінансової стійкості банківської установи у майбутньому призначені статистичні моделі [33].

Більш детально проаналізуємо кожну із систем.

Системи коефіцієнтного аналізу і аналізу однорідних груп. Ці системи надають можливість оперативно визначати відхилення у діяльності банківської установи та забезпечують повноту і комплексність аналізу. Найвідомішою методикою коефіцієнтного аналізу є інформаційна система BAKIS – BAKred Information System, котра застосовується Центральним

банком ФРН із 1997 р. і охоплює 47 коефіцієнтів, 19 із котри належать до кредитного ризику, 16 – до ринкових ризиків, 2 – до ризиків ліквідності, 10 – до прибутковості банківських операцій. Обраховані показники не доводять до банківських установ, із керівниками котрих обговорюють тільки тенденції у розвитку банківського сектору і пропозиції стосовно вирішення проблемних питань. Ця система є стандартизованою системою оцінки банківських установ, мета котрої полягає у підготовці оперативної інформації про фінансову ситуацію в банку (щомісяця, щоквартально, за півріччя, рік). Банки розвинутих держав застосовують у власній діяльності на протязі вже багатьох десятиліть таку форму моніторингу фінансової стійкості банків, як рейтинги. Для українських же банків рейтинги є відносно новим інструментарієм, хоча нині вони вже активно застосовуються у банківській практиці [36].

Рейтингові системи оцінки фінансового стану банківських установ. «Рейтинг банку – це система оцінки банківської діяльності, що заснована на фінансових показниках і даних балансу банку» [37]. Призначенням рейтингових методик є оцінка поточного фінансового стану банківських установ. Джерелами інформації для рейтингових оцінок є фінансові звіти банківських установ, а також дані аудиторських перевірок. Одержані рейтинги надають можливість виявити проблеми у банківській діяльності та вжити адекватних заходів стосовно їх усунення зі сторони органів нагляду – на основі диференційованого підходу до банківських установ.

Рейтингові системи умовно поділяються на 2 категорії: ті що включають в себе дослідження на місцях, тобто вивчення організації «зсередини» (у декотрих публікаціях вони іменуються «інсайдерськими»), і дистанційні.

Першими появились методики, які передбачають здійснення досліджень на місцях. Їхня розробка була обумовлена потребою у формалізації процедури аналізу надійності банківських установ органами контролю.

Згодом були розроблені методики дистанційного аналізу, котрі спираються тільки на дані, що містяться в опублікованій звітності банківських установ. У ряді випадків туди включаються декотрі результати здійснених раніше досліджень на місцях [36].

Однією із найвідоміших наглядових рейтингових систем є американська система CAMEL, котра застосовується із 1979 року 3-ма наглядовими органами США – Федеральною резервною системою, Федеральною корпорацією страхування депозитів та Контролером грошового обороту. Із 1997 року дана система піддалась перевірці, результатом чого стало введення додаткового критерію – чутливість до ринкових ризиків (S). Тому нині дана система називається CAMELS (рис. 3.1).

Рис. 3.1 Інформаційна модель здійснення рейтингової оцінки за системою CAMELS

Джерело: складено автором на основі [36]

Кожен компонент рейтингової системи передбачає визначення оцінки на базі аналізу кількох оціночних факторів, котрі безпосередньо здійснюють вплив на компонент. Причому окремі чинники повторюються у характеристиці декількох елементів системи, що говорить про наявність єдності між ними.

Так, міра проблемності активів для кредитної організації застосовується як чинник під час оцінки та адекватності капіталу банку (С) і якості активів (А). Кількісна оцінка підсумкового рейтингу і рейтингу кожного компонента базується на 5-бальній шкалі. Рейтинг 1 є вищим показником та говорить про стійке становище банківської установи на ринку і передбачає найменшу міру опіки зі сторони наглядових органів. Рейтинг 5, будучи нижчим, говорить про те, що банківська установа перебуває у критичному стані, має неадекватний рівень управління та потребує найпильнішого контролю зі сторони наглядових органів і швидких коригуючих дій.

Виділення як окремих елементів системи сукупного прибутку та сукупного капіталу підкреслює важливість саме даних аспектів задля забезпечення фінансового здоров'я банківської установи та перспектив його подальшого розвитку. Варто наголосити, що в основі оцінки елементів системи лежать підходи системи CAMELS. Важливим аспектом є якість управління, котрий розглядається як вагомий чинник кожного елемента системи, що становить і оцінюється на кожному етапі й під час аналізу кожного компонента [36].

На протязі п'ятнадцяти років Федеральна резервна система розробила підходи до рейтингової оцінки філіалів американських банківських установ, що діють поза межами держави (CAMEO), і рейтингової системи оцінки філіалів міжнародних банківських установ, котрі функціонують на території США, ROCA (1995 р.), у котрих загалом збереглися принципи і підходи системи CAMELS, вони ґрунтуються на базі інспекційних перевірок, застосовують ту ж бальну систему і порядок формування загального рейтингу. Проте, виходячи із специфіки фінансових інституцій, компоненти рейтингової системи відрізняються. В системі CAMEO враховуються кількісні (капітал, якість активів, прибутковість), якісні (управління, операції і внутрішній контроль) показники. Система ROCA робить акцент переважно на ризиках в діяльності філіалів міжнародних банків та застосовує компоненти менеджмент-ризик (R), операційного контролю (O), відповідності діяльності фінансового інституту законодавству і наглядовим нормам (C), якості активів (A) [35].

Протягом останніх років у багатьох державах розроблено і впроваджено підходи до рейтингування на основі дистанційного нагляду. Відповідно, рейтингові системи застосовуються як у державах, законодавство котрих передбачає проведення інспекційних перевірочних заходів на місцях, так і в державах, де вони законодавчо не передбачені.

Статистичні моделі (системи «попереднього реагування»). Окрім оцінки стійкості поточного фінансового стану банківської установи, є необхідність і оцінки фінансової стійкості банку на перспективу, адже це надає банкові змогу

завчасно вжити заходів для уникнення втрат. Прогнозна оцінка фінансової стійкості банківської установи потребує використання складних економіко-математичних моделей із використанням сучасного статистичного інструментарію [33].

Окрім перерахованих систем оцінки фінансової стійкості банківських установ, у США застосовуються також статистичні системи раннього попередження банкрутства (SEER, SCOR). Особливостями цих систем є те, що вони надають можливість здійснити оцінку фінансового стану банку на перспективу і завчасно попередити виникнення втрат. Система SCOR дозволяє із достатнім ступенем точності проводити оцінку вірогідності погіршення положення банків на протязі найближчих 4–6 місяців. Для одержання прогнозу, що охоплює період до 2-х років, у 1993 р. Федеральна резервна система США розробила методику SEER, яка охоплює 9 базових показників, котрі обраховують стосовно активів банку [36].

Ця методика передбачає аналіз показників за 10 останніх кварталів із метою визначення сукупності чинників для ризикованості, що надасть можливість найкраще спрогнозувати майбутнє банку. Базовим критерієм оцінки служить імовірність неплатоспроможності банку протягом найближчих 2-х років. При збільшенні строку прогнозування його точність різко знижується. Підсумковий список охоплює 9 змінних (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Компоненти рейтингової моделі SEER

Предмет аналізу	Комерційні та промислові кредити. Кредити, прострочені на 30–89 днів. Кредити, прострочені на 90 днів і більше. Місцеві кредити на нерухомість. Величина активів	Збільшує Збільшує Збільшує Зменшує Зменшує
Якість активів	Прибуток від активів (у середньому за період)	Зменшує
Ліквідність	Балансова вартість цінних паперів. Депозити «до запитання», більші 100 млн. дол.	Зменшує Збільшує
Капітал	Власний капітал	Зменшує

Джерело: складено автором на основі [36]

У 1993 році Банк Італії ввів рейтингову систему PATROL як інструментарій дистанційного нагляду для оцінки фінансового стану банку і забезпечення пріоритетів в застосуванні інструментів нагляду. Оскільки у Італії немає законодавчо встановленої процедури проведення перевірочних заходів у банках, органи нагляду визначають рейтинги на базі доступної їм інформації – місячних, піврічних і річних звітів, котрі одержує Банк Італії від банківських установ.

Підходи та основні моменти даної системи походять на ті, котрі застосовуються у американській рейтинговій системі CAMELS, проте вони адаптовані до системи нагляду Італії. Головними її компонентами є: достатність капіталу (Patrimonio), прибутковість (Redditivita), кредитний ризик (Risciosita), організація (Organizzazione) і ліквідність (Liquidita).

Кожен компонент, а також зведений рейтинг має оцінку від 1 (кращий рейтинг) до 5 (гірший рейтинг).

Банківська комісія Франції в 1997 році запровадила рейтингову систему «Організація і зміцнення попереджувальних дій» (ORAP), що є програмним компонентом методики оцінки стану конкретного фінансового інституту. Метою системи є визначення проблемних питань в банку на основі оцінки усіх компонентів ризику, пов'язаних із його діяльністю, котра базується на застосуванні кількісних та якісних показників.

Система працює в рамках стандартизованого програмного комплексу з оцінкою 14 компонентів. Це – індикатори, пов'язані із пруденційними нормами; діяльність, відображена у балансі й поза балансом; компоненти, пов'язані з ринковим ризиком, прибутковістю і якісні компоненти. Кожен компонент отримує рейтинг за шкалою від 1 (кращий рейтинг) до 5 (найгірший рейтинг) і потім трансформується у зведений рейтинг, при цьому і кожний компонент, і рейтинг можуть коригуватися фахівцями наглядових органів.

Специфіка методики «стрес-тестування» від МФВ і Світового банку реконструкції та розвитку відбита в назві її основного об'єкта аналізу – подій з низькою ймовірністю й значним впливом. Фахівці МВФ визначають стрес-тестування як «метод оцінки чутливості портфеля до суттєвих змін

макроекономічних показників або до виняткових, але можливих подій». Автори «Настанов» МВФ трактують це явище значно ширше, тісно пов'язуючи його з індикаторами фінансової стабільності в цілому по фінансовому сектору, і характеризують як інструмент аналізу фінансової системи, який має перспективний характер.

Такі події складно піддаються статистичній оцінці й прогнозуванню, однак їх наслідки під час управління ризиками неможливо ігнорувати. Так, виходячи зі ступеня ймовірності аналізованих подій, методи оцінки ризиків можуть розроблятися відповідно до ієрархії нижченаведених ймовірностей: аналіз ймовірно-невизначених подій; аналіз найбільш імовірних подій; аналіз помірно-несприятливих подій; аналіз надзвичайних подій.

Очевидно, що вищенаведені методи стрес-тестування віддзеркалюють тенденцію зменшення, тобто попередній метод «поглинає» наступний за принципом зменшення невизначеності [36].

Ураховуючи світовий досвід щодо здійснення стрес-тестування та рекомендації, які викладені в Основних принципах ефективного банківського нагляду, розроблених Базельським комітетом з банківського нагляду, банкам доцільно здійснювати стрес-тестування за такими ризиками: кредитний ризик; ризик ліквідності; ринковий ризик (валютний ризик, ризик зміни процентної ставки); операційний ризик.

Статистичні моделі (системи «попереднього реагування»). Крім оцінки стійкості поточного фінансового стану банку, є необхідність й оцінки фінансової стійкості банку на перспективу, оскільки це дає банкові змогу завчасно вжити заходів для уникнення втрат. Прогнозна оцінка фінансової стійкості банку потребує застосування складних економіко-математичних моделей із використанням сучасних статистичних інструментів.

Моделі очікуваних збитків. Різновидом моделей прогнозування є моделі очікуваних збитків. Такі моделі забезпечують можливість оцінити майбутні втрати, а з використанням додаткових даних можна також зробити висновки щодо прогнозу стійкості банку.

Макропруденційний аналіз. Основою оцінки фінансової стійкості банків, як уже було зазначено, має бути комплексний аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на банківську систему, що передбачав би динаміку розвитку процесів. Окрім нагляду за банками, важливе місце займає моніторинг ризиків, виявлення негативних тенденцій, що шкодять банкам, а також пошук шляхів запобігання їм та здійснення цього. Такий напрямок отримав назву макропруденційного аналізу [38].

Отже, здобутки зарубіжної науки аналізу банківської діяльності можуть бути застосовані у нашій країні, але здебільшого на рівні ідей, адже вони спираються на законодавчу базу та економічний стан країн, де вони використовуються. Тому застосування проаналізованих у статті методик до діяльності українських банків можливе лише з адаптацією всіх коефіцієнтів до діяльності вітчизняних банківських установ та до законодавчої бази України.

3.2. Удосконалення методики оцінки фінансового стану банківських установ

Реагування банківського сектору на воєнний стан вимагає нестандартних рішень. НБУ в своєму звіті констатує, що в I кварталі 2022 року війна суттєво змінила умови функціонування банківського сектору. Своєчасні кроки банків та НБУ для забезпечення безперебійної роботи фінансових установ та системи електронних платежів дали змогу пройти перші місяці війни з помірними втратами для фінансового сектору. Обсяг коштів клієнтів у банках зріс, що забезпечувало стабільно високий рівень ліквідності попри воєнні ризики. Невеликий відплив коштів населення у перші два місяці року через інформаційний тиск компенсувався зростанням депозитів у березні. Водночас частка коштів на вимогу оновила максимум. Кошти корпорацій під час війни зменшилися, найбільше в іноземній валюті. Переважно це відбулося через подальші виплати зарплат за одночасного зменшення виручки [40, 41].

Після початку повномасштабної війни населення знизило попит на кредити. Натомість помірний попит на кредитні ресурси з боку корпорацій зберігся. Кредитуванню бізнесу сприяла держава, поліпшивши умови участі в урядових програмах. Як зауважує регулятор, сектор залишався операційно прибутковим попри воєнні дії, однак необхідність формувати резерви під очікувані втрати зумовили його збиток. Надалі головним фактором впливу на фінансовий стан банків буде реалізація кредитного ризику, що суттєво знизить капітал банків. Проте НБУ не застосовуватиме до банків заходів впливу за недотримання вимог до капіталу та ліквідності під час воєнного стану, а після його завершення надасть достатньо часу для відновлення стійкості [42].

Загалом рейтинг стійкості банків за підсумками 4 кварталу 2022 показано у табл.3.3.

Таблиця 3.3

Рейтинг ТОП – 10 стійкості банків за підсумками 4 кварталу 2022

№	Банк	Загальний рейтинг	Стресо-стійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків	Місце в рейтингу по депозитах фізосіб
1	Укрсиббанк	4.39	4.3	4.6	4.22	7
2	Райффайзен Банк	4.34	4.1	4.9	3.89	3
3	Креді Агріколь Банк	4.16	3.8	4.5	4.33	11
4	Кредобанк	4.15	3.9	4.5	4.11	12
5	ОТП Банк	4.12	4	4.3	4.11	10
6	Приватбанк	4.04	3.5	4.5	4.33	1
7	Універсал Банк	3.84	3.1	4.9	3.56	4
8	ПУМБ	3.73	3.2	4.5	3.56	6
9	Ощадбанк	3.61	2.9	4.2	4.11	2
10	Укрексімбанк	3.60	3	4.5	3.33	8

Джерело: складено автором на основі [43]

З таблиці 3.1 бачимо, що досліджуваний нами ОТП Банк знаходиться на 5-му місці рейтингу стійкості банків від порталу «Мінфін» із загальним рейтингом 4,39.

Виходячи із аналізу фінансового стану АТ «ОТП Банк», основними напрямками його покращення, на наш погляд, є:

1. Поліпшення кредитного портфеля: ОТП Банк може зосередитися на поліпшенні якості свого кредитного портфеля, запобігаючи дефолтам та знижуючи кількість несплатних кредитів. Це може зробити шляхом

вдосконалення процесу кредитування, зменшення ризиків та збільшення контролю за позиками. Банк очікує, що портфель працюючих кредитів продовжить скорочуватися та депозитний портфель зростати протягом 2023 року та 1 кварталу 2024 року [29].

2. Розвиток нових продуктів та послуг: ОТП Банк може зосередитися на розвитку нових продуктів та послуг, які можуть збільшити прибуток банку. Це може включати в себе розширення кредитних ліній, випуск нових кредитних карток, запровадження нових цифрових послуг, таких як мобільні додатки та інтернет-банкінг. Планується впровадження нового продукту - B2ng – новий сучасний інтерфейс АБС Б2, якому притаманні безпека, надійність, швидкість, стандартизований UX, робота з декларативними задачами та мультимовність [29].

3. Оптимізація витрат: ОТП Банк може зосередитися на оптимізації своїх витрат шляхом скорочення витрат на управління банком, підвищення ефективності процесів та зменшення витрат на технології.

4. Збільшення клієнтської бази: АТ «ОТП Банк» може зосередитися на збільшенні своєї клієнтської бази, яка може збільшити прибуток банку. Це може включати в себе рекламну кампанію та програми залучення нових клієнтів.

5. Підвищення рентабельності: АТ «ОТП Банк» може зосередитися на підвищенні своєї рентабельності шляхом збільшення доходів та зменшення витрат. Це може включати в себе розроблення інвестицій в прибуткові активи, такі як облігації, акції та інші інструменти. Також можна розглядати можливості для збільшення маржинальної прибутковості, наприклад, за допомогою розширення клієнтських послуг або ефективній організації валютних операцій банку. Більш детально проаналізуємо даний напрям.

Оцінка ефективності організації валютних операцій відбувається на основі балансу між ризиками та доходами, які отримує банк від валютних операцій. Визначення оптимального балансу дозволяє забезпечити максимальну прибутковість та мінімізувати ризики при проведенні валютних операцій. Для цього використано СППР Decision Making Helper.

У онлайн версії можливою максимальною кількістю є три критерії та три альтернативи [2].

Для внесення даних в СППР Decision Making Helper з метою прийняття рішення щодо оцінювання, визначено рівень, шляхом переведення стрілки на необхідну рейтингову оцінку. Рейтингову оцінку застосовано таким чином: від – 5 «максимальне несприятливий» до +5 «максимально сприятливий», 0 – нейтральний [2]. Для оцінювання ефективності використання забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку виділено такі критерії вибору: строк; витратність; цільовий ефект. Оцінюванню підлягали: блок А – розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів банку; блок В – удосконалення інструментів мінімізації валютного ризику банку; блок С – розвиток комплаєнс контролю за валютними операціями у банку, результати яких наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Оцінювання альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в АТ «ОТП Банк»

Критерій/вага	Блок А	Блок В	Блок С
	Розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів банку	Удосконалення Інструментів мінімізації валютного ризику банку	Розвиток комплаєнс контролю за валютними операціями у банку
Строк (+5)	+3	+4	+3
Витратність(+3)	+5	+4	+4
Цільовий ефект (+5)	+5	+3	+3

Джерело: складено автором на основі [29]

На підставі даних табл. 3.4, що визначені методом експертного ранжування, занесено інформацію в СППР Decision Making Helper, що наведено на рис. 3.2.

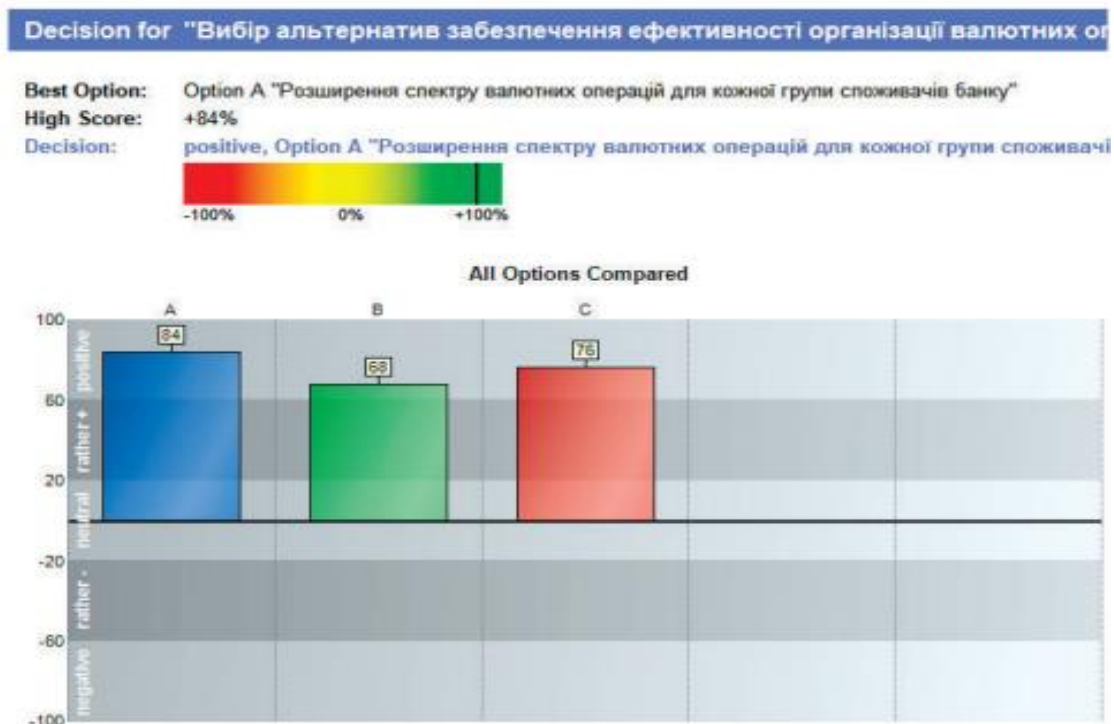

Рис. 3.2 Результати СППР Decision Making Helper щодо альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку
Джерело: складено автором на основі [45]

Підсумкове вікно з результатами в Decision Making Helper щодо альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку (метод радару) наведено на рис. 3.3

Рис. 3.3 Підсумкове вікно з результатами в Decision Making Helper щодо альтернатив забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку (метод радару)

Джерело: складено автором на основі [45]

Як видно з рис. 3.3 та рис. 3.4, інструментом забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку є розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів банку, оскільки він є найбільш пріоритетним з огляду на рекомендацію рішення як найбільш пріоритетного.

Отже, із застосуванням СППР Decision Making Helper, що розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів АТ «ОТП Банк» є найбільш пріоритетним з огляду на рекомендацію рішення як найбільш позитивного альтернативи забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку. Вірогідність прийняття рішення в розрізі А щодо розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів банку становить +84 %, для рішення В щодо удосконалення інструментів мінімізації валютного ризику банку, це

значення дорівнює +68 %, а для рішення С щодо розвитку комплаєнс контролю за валютними операціями у банку становить +76 %. Визначено, із застосуванням СППР Decision Making Helper, що розширення спектру валютних операцій для кожної групи споживачів банку є найбільш пріоритетним з огляду на рекомендацію рішення як найбільш пріоритетного. Однак, всі три альтернативи забезпечення ефективності організації валютних операцій в банку мають високу пріоритетність, що більше 70 %.

6. Розширення географії присутності: АТ «ОТП Банк» може розглядати можливість розширення своєї географії присутності, наприклад, за допомогою відкриття нових відділень, філій або партнерських програм з іншими банками. Це може допомогти збільшити базу клієнтів та прибуток банку. Планується у 2023 році відкриття відділень у країнах Центральної Європи [29].

7. Розвиток цифрових технологій: АТ «ОТП Банк» може активно розвивати свої цифрові технології для полегшення процесів банкінгу та покращення взаємодії з клієнтами [44]. У 2022 році АТ «ОТП Банк» максимально автоматизував всі внутрішні процеси з цінними паперами на базі Creatio, і наразі займається розробкою інвестиційного мобільного застосунку на базі мобільного банкінгу OTP Bank UA. Уже в 2023 році

заплановано старт продажів державних облігацій через мобільний застосунок, що дозволить максимально спростити всі процеси для клієнтів та збільшити кількість проведених угод [29].

8. Удосконалення ризик-менеджменту: АТ «ОТП Банк» може удосконалити свої системи ризик-менеджменту для зменшення ризиків та підвищення надійності банку. Це може включати в себе оновлення процесів кредитування, збільшення контролю за кредитним портфелем та запровадження нових технологій для виявлення та запобігання шахрайства та фінансових злочинів, зокрема удосконалення прогностичної роботи. Більш детально зупинимось на цьому.

Основні ризики, властиві операціям АТ «ОТП Банк», включають: кредитний ризик; ризик ліквідності; ринковий ризик.

АТ «ОТП Банк» використовує прогностичну інформацію, яка є доступною без застосування надмірних витрат або зусиль, у своїй оцінці істотного збільшення кредитного ризику, а також у своїй оцінці очікуваних кредитних збитків. АТ «ОТП Банк» залучає фахівців OTP Bank Plc., які використовують зовнішню та внутрішню інформацію для створення «базового» сценарію майбутнього прогнозу щодо відповідних економічних змінних величин, разом із репрезентативним діапазоном інших можливих прогностичних сценаріїв. Використана зовнішня інформація включає економічні дані та прогнози, опубліковані державними органами та органами кредитно-грошового регулювання. Фактори, що беруться до уваги в рамках даного процесу, включають у себе макроекономічні дані, такі як зростання ВВП, експорт та інвестиції.

Визначимо три основні сценарії щодо управління ризиками АТ «ОТП Банк» на 2023 рік.

1. Базовий сценарій:

- ціна газу: 180 EUR/MWh в 2023;
- поступова дефляція без вторинних ефектів;
- відсоткові ставки залишаться високими;
- сповільнене економічне зростання;

- Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік за наступною динамікою (табл.3.5):

Таблиця 3.5

Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік

1 квартал 2023	2 квартал 2023	3 квартал 2023	4 квартал 2023
6,1%	6,1%	6,1%	6,1%

Джерело: складено автором на основі [29]

2. Оптимістичний сценарій

- Ціна газу стрімко зменшується до 40 EUR/MWh в 2024
- Доволі сильна дефляція у зв'язку з падінням цін на товари
- Відсоткові ставки будуть знижені
- Економічне зростання буде прискорюватись
- Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік за наступною динамікою (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік

1 квартал 2023	2 квартал 2023	3 квартал 2023	4 квартал 2023
12,4%	12,4%	12,4%	12,4%

Джерело: складено автором на основі [29]

3. Стресовий сценарій:

- Надзвичайно високі ціни на енергоносії;
- Відбудеться інфляційний удар;
- Найвищий рівень відсоткових ставок;
- Єврозоні загрожує глибока рецесія і відновлення буде дуже повільним;
- Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік за наступною динамікою (табл.3.7):

Таблиця 3.7

Зміни реального ВВП України оцінено на 2023 рік

1 квартал 2023	2 квартал 2023	3 квартал 2023	4 квартал 2023
2,3%	2,3%	2,3%	2,3%

Джерело: складено автором на основі [29]

Нами проаналізовано ймовірності до виявлених прогнозних сценаріїв управління ризиками АТ «ОТП Банк». Так, станом на 2023 рік вищезазначені сценарії було зважено із ймовірністю 60% (Базовий сценарій), 20% (Оптимістичний сценарій) та 20% (Стресовий сценарій) відповідно.

Такий аналіз ймовірностей до прогнозних сценаріїв управління ризиками АТ «ОТП Банк» свідчить про те, що банк урахує можливість різних розвитків подій і їх вплив на фінансові результати. Кожен сценарій має свою вагу відповідно до ймовірності його настання.

Базовий сценарій з ймовірністю 60% відображає найбільш очікуваний розвиток подій. Ймовірно, цей сценарій ґрунтується на прогнозах економічного росту, стабільності ринків і звичайних фінансових умов. Банк може планувати свої дії і ризики, виходячи з цього базового сценарію.

Оптимістичний сценарій з ймовірністю 20% передбачає сприятливі умови для банку. Ймовірно, цей сценарій враховує можливість економічного зростання, збільшення попиту на фінансові послуги та покращення фінансових показників банку. Цей сценарій може бути використаний для розробки стратегій розвитку та виявлення можливостей для бізнесу.

Стресовий сценарій з ймовірністю 20% відображає найбільш негативний розвиток подій, такий як економічний спад, несприятлива ринкова ситуація або інші стресові умови. Ймовірність такого сценарію може свідчити про усвідомлення банком ризиків та потенційних втрат. Аналіз цього сценарію може допомогти банку готуватися до негативних ситуацій та розробляти заходи з мінімізації ризиків.

Отже, методика оцінки фінансового стану банку є важливим інструментом для визначення рівня його стабільності та придатності для інвестування. Нові напрями удосконалення методики оцінки фінансового стану банку включають в себе більш точні та повні дані, що стосуються ризиків та операційного середовища, використання штучного інтелекту та аналітики даних для більш точної інтерпретації та передбачення майбутніх тенденцій, а також врахування соціальної відповідальності банку та його внеску у сталість економічного середовища. Всі визначені нами напрями ведуть до більш об'єктивної та комплексної оцінки фінансового стану АТ «ОТП Банк», що дозволяє краще оцінювати ризики та забезпечити більш ефективно прийняття рішень щодо інвестування.

ВИСНОВКИ

Дослідивши комплексну оцінку фінансового стану банківської установи на прикладі АТ «ОТП БАНК», можемо зробити узагальнюючі висновки.

1. Висвітливши сутність комплексної оцінки фінансового стану банківської установи, встановлено, що фінансовий стан банку – узагальнююча, комплексна характеристика банку, що відображає рівень дотримання банком у своїй діяльності обмежень.

Завданням аналізу фінансового стану банку є: Визначення джерел, якості і стійкості банківських доходів; дотримання всіх вимог щодо ліквідності; узагальнення результатів аналізу і підготовка рекомендацій для прийняття управлінських рішень спрямованих на покращення діяльності банку; підтримання стану адекватності і достатності капіталу; порівняння діяльності банку іншими.

Етапами комплексної оцінки фінансового стану банківської установи є: аналіз структури балансу; аналіз рентабельності та ефективності використання ресурсів банку; аналіз фінансової стійкості та ліквідності банку; аналіз якості активів та зобов'язань; аналіз додаткових факторів, що впливають на фінансовий стан банку, таких як ризики, конкурентні переваги, розвиток технологій та інші.

Принципами проведення комплексної оцінки фінансового стану банківської установи є: системність, рівновага, контекстуальність, прогностичність.

2. Розкривши проблемні аспекти оцінки фінансового стану банківських установ, визначено, що такими проблемами є: проблеми пов'язані з недостатньою якістю даних (неповна або неточна фінансова звітність; відсутність стандартів звітності, які б дозволяли порівнювати банки; Різні підходи до оцінки ризиків); проблеми пов'язані з вимірюванням ризиків (Велика кількість різних видів ризиків, які не завжди можна оцінити; Недостатній розвиток моделей для вимірювання ризиків; Неповна інформація про клієнтів та їх діяльність Ризики, пов'язані зі змінами умов на ринку);

Проблеми пов'язані зі збором та аналізом даних (Обмеження у доступі до даних; відсутність інструментів для аналізу великих обсягів даних; Неповна або неточна інформація про ринок та економіку); Проблеми пов'язані зі зберіганням та захистом даних (Нестача захисту даних від кібератак та інших загроз; Обмежені можливості зберігання даних через високі витрати; Відсутність стандартів безпеки даних).

3. Вивчивши методика комплексної оцінки фінансового стану банківської установи, з'ясовано, що існує велика кількість дієвих методик, які розроблені як вітчизняними, так і зарубіжними аналітиками, це: експрес-аналіз стану фінансового забезпечення діяльності банку; аналіз активів і пасивів за допомогою вертикального та горизонтального аналізу; аналіз фінансової стійкості та визначення її типу на основі ряду показників; аналіз ліквідності та платоспроможності комерційного банку; моніторинг грошових потоків; оцінка потенційного банкрутства банку на основі z-рахунка Альтмана; рейтингова комплексна оцінка.

4. Надавши загальну характеристику банку, з'ясовано, що об'єктом дослідження було обрано АТ «ОТП Банк», органами управління є Загальні збори акціонерів, Наглядова Рада та Правління. Органами контролю банку є Ревізійна комісія та внутрішній аудит. загальна сума активів у 2021 році порівняно з попереднім роком – збільшуються на 13060313 тис. грн., що становить 18,71%, а у 2022 році зростає на суму 8044212 тис. грн. (на 9,71%) порівняно з 2021 роком.

5. Проаналізувавши основні економічні показники банку, встановлено, що основним джерелом доходів банку за аналізований період був процентний дохід, а основною статтею витрат банку у 2020–2022 рр. були процентні витрати. найважливішими відносними показниками діяльності банку є прибутковість активів і прибутковість капіталу, ROA та ROE, відповідно. Показник ROA визначає скільки чистого прибутку дає одиниця активів банку та характеризує ефективність роботи банку. За аналізований період (2020 – 2022 роки) показник знизився з 4,09 грн. чистого прибутку на 1 грн., вкладену в активи банку у 2020 році до 0,65 грн. у 2022 році.

Рентабельність капіталу банку в 2020 році становить 23,31%, одна грн., вкладена у власний капітал банку приносила 23,31 грн. прибутку, в той час як у 2021 році показник зріс до 28,39 грн., а у 2022 році зменшується до 4,36 грн.

6. Здійснивши комплексну оцінку фінансового стану банку, визначено, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому. АТ «ОТП Банк» забезпечував за аналізований період низький фактичний рівень коефіцієнта миттєвої ліквідності (відповідно 6,8% у 2021 р. та 6,16 у 2022 році за норми НБУ не менше 20%), проте коефіцієнт загальної ліквідності (відповідно 118 - 115% за норми не менше 100 %), і це забезпечувало спроможність банку погашати будь-які зобов'язання і борги перед клієнтами. Система показників банку показала, що він дотримувався в 2020 – 2022 рр. нормативних вимог НБУ щодо ліквідності і забезпечував активами свою здатність погашати більшість вимоги за своїми зобов'язаннями перед клієнтами.

7. Вивчивши зарубіжний досвід оцінки фінансового стану банківських установ та можливості його адаптації в Україні, встановлено, що у світовій практиці існують такі системи моніторингу фінансового стану банків: Системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп: Рейтингові системи оцінки («інсайдерські», «дистанційні»); системи оцінки банківського ризику; статистичні моделі (розрахунок рейтингових понижень прогнозування банкрутств); макро- та мікро- пруденційний аналіз.

8. Визначивши напрями удосконалення методики оцінки фінансового стану банківських установ, з'ясовано, що даними напрямами є: поліпшення кредитного портфеля, розвиток нових продуктів та послуг, оптимізація витрат, збільшення клієнтської бази, підвищення рентабельності, розширення географії присутності, розвиток цифрових технологій, удосконалення ризик-менеджменту

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб / А. М. Герасимович, І. М. Парасій-Вергуненко, В. М. Кочетков та ін. за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. А. М. Герасимовича. К. : КНЕУ, 2010. 599 с.
2. Погореленко Н. П. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектора України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н. П. Погореленко, М. В. Остроушко // Бізнес Інформ. 2013. № 12. С. 306-311. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_12_56 (дата звернення 27.03.2023 р)
3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів : «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
4. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія. Тернопіль: Терно-граф, 2009. 316 с.
5. Тарасевич Н.В. Види та значення комплексної оцінки фінансового стану банку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 4. С. 361-365.
6. Банківська система: навч. посіб. / П. М. Карась, Н. В. Приходько, О. В. Пащенко, Л. О. Гришина. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 292 с
7. Лисенок О. В. Теоретичний аналіз міжнародних систем оцінки фінансового стану банків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. Вип. 1 (42). С. 42-47.
8. Бобиль В. Використання показників рівня якості управління ризиками в процесі оцінювання фінансового стану банку. Загальноекономічні питання. *Вісник економіки транспорту і промисловості № 69*, 2020. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/2081/1/Bobyl_P.pdf. (дата звернення 27.03.2023 р)
9. Циганюк, Д.Л. Аналіз фінансового стану банківського сектору України. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. – 2020. № 1. С. 155-162.

10. Ширинська Є. Рейтинг і лімітна політика банків. *Вісник НБУ*. 2016. № 5. С. 29–31.
11. Семенов А. Ю., Бричко М. М., Семенов В. В. Науково-методичні підходи до оцінювання рівня довіри споживачів на ринку банківських послуг України. *Modern Economics*. 2019. № 14(2019). С. 245-252.
12. Казимірова Л. В. Оцінка фінансового стану банківської установи. *Економічний вісник НТУУ КПІ*. 2010. № 2. С. 191-194.
13. Лапенко, В. В. Комплексна оцінка фінансового стану банку як інструмент моніторингу його діяльності. *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2016 №847. С. 220-225.
14. Лаврушин О. В. Комплексна оцінка фінансового стану банку. *Економіка. Фінанси*. 2019. №3(2). С. 45-50.
15. Хом'як М.М. Комплексна оцінка фінансового стану банку. *Вісник національного університету Львівська політехніка. Серія: Фінанси, облік, аудит*. 2017, № 871. С. 70-78.
16. Molyneux P. The Future of Banking: From Traditional to Digital. *Journal of Financial Perspectives*. 2017. №5(3). С.18-31.
17. Яковлева І.А. Проблеми оцінки фінансового стану банків в умовах недостатньої інформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. № 2 (47), 2019, с. 98-103.
18. Challenges in Banking Sector in Measuring Financial Performance by S. Sathya and R. Gomathi, *International Journal of Research in Finance and Marketing*, Volume 6, Issue 7, July 2016.
19. Васильєв, М.О. Оцінка фінансового стану банків: проблеми та перспективи. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія Економіка*. 2017. №16. С. 151-155.
20. Naumenkova, S. O. Methodical problems of assessment of the financial state of banks. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. №16(2), 56-67.
21. Rose, P., Hudgins, D. *Bank Management and Financial Services*. McGraw-Hill Education. 2018.

22. Волошина - Сідей В, Писарева А. Теоретико - методичні засади аналізу фінансового стану комерційних банків в умовах трансформаційної економіки. 2022, №11 с.18.

23. Управління фінансовою стійкістю банків: навч. посіб./ Зверяков М.І., Коваленко В.В, Сергеева О.С. Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. С. 485.

24. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків України. Постанова Правління НБУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>. (дата звернення 27.03.2023 р)

25. Вінниченко О.В., Гудзь А.В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості* № 69, 2020. С. 217-228.

26. Рисін М. В. Рейтингова оцінка діяльності банків як інструмент аналізу фінансового стану. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_34. (дата звернення 27.03.2023 р)

27. Афанасенко М. В. Сутність та значення рейтингових оцінок у процесі управління банком. *Вісник Української Академії банківської справи*. – 2011. №1 (30). С.72-76.

28. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку. *Серія Економічні Науки*. 2015. №10(1). С. 178-181.

29. Офіційний сайт АТ «ОТП Банк»: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/> (дата звернення 27.04.2023 р)

30. Фінансова звітність АТ «ОТП Банк»: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/> (дата звернення 27.04.2023 р)

31. Тютюнник Ю. М. Методичні напрями горизонтального і вертикального аналізу руху грошових коштів банку. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 44. С. 209-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_44_37. (дата звернення 27.04.2023 р)

32. Кириллова В. Р. Аналіз фінансової стійкості комерційних банків: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра; спец.: 6.072 фінанси,

банківська справа та страхування / наук. керівник І. О. Пригара. Суми: Сумський державний університет, 2021. 35 с.

33. Смілик Д. Ю., Оцінка фінансового стану банку: зарубіжний досвід. Збірник наукових статей магістрів Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ : у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2017. Ч. 1. 301 с.

34. Офіційний сайт Банку Англії. URL: <http://www.bankofengland.co.uk>. (дата звернення 29.04.2023 р)

35. Офіційний сайт Федеральної резервної системи США URL: <http://www.federalreserve.gov> (дата звернення 29.04.2023 р)

36. Онищенко В.О. Довгаль Ю.С., Гребінь О.М. Досвід зарубіжних країн щодо оцінки фінансового стану банків. *Збірник наукових праць*. Випуск 35. 2012. С. 25–32. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/52362/2/Onyshchenko_rating_score.pdf (дата звернення 29.04.2023 р)

37. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: монографія / В. М. Кочетков. Київ : Вид-во Європейського університету, 2003. 300 с

38. Cole R. A. FIMS: A new Monitoring System for Banking Institutions / R. A. Cole, V. G. Cornyn, J. W. Gunter // Federal Reserve Bulletin. 1995. January. P. 1–15

39. Вовченко О. С. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку / О. С. Вовченко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. *Серія : Економічні науки*. 2016. № 5. С. 161–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpusk_2016_5_23. (дата звернення 29.04.2023 р)

40. Joyce L. How RBC's AI-Powered Digital Assistant Doubled Mobile Engagement. URL: <https://thefinancialbrand.com/news/digitalbanking/mobile-banking-trends/how-rbcs-ai-powered-digital-assistant-doubled-mobile-engagement-chatbot-nomi-124224/> (дата звернення: 04.05.2023).

41. Kolodiziev O., Krupka M., Shulga N., Kulchytsky M., Lozynska O. The level of digital transformation affecting the competitiveness of banks. *Banks and Bank Systems*. 2021, 16 (1), p. 81- 91. (дата звернення: 21.09.2022).
42. Як працює фінансовий ринок України в умовах війни? *OTR Capital*. 2022. URL: [https:// www.otrcapital.com.ua/2022/03/31/yakpratsyuyefinansovuj-rynok-ukrayiny-v-umovahvijny-prodovzhennya-den-36-j/](https://www.otrcapital.com.ua/2022/03/31/yakpratsyuyefinansovuj-rynok-ukrayiny-v-umovahvijny-prodovzhennya-den-36-j/) (дата звернення: 04.05.2023).
43. Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 квартала 2022. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/> (дата звернення: 04.05.2023).
44. Забезпечення оптимального фінансового стану банків України з урахуванням факторів впливу на них. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/KMBD/konkurs/Konkurs2016/Tkachova.pdf (дата звернення: 04.05.2023).
45. Decision Making Helper. URL: <https://www.infonautics-software.ch/decisionmakinghelper/>.(дата звернення 26.05.2023)

Коефіцієнти, запропоновані економістами для аналізу фінансового стану банку

Показники	Крухмаль О.В	Герасимович А.М	Кизим М.О	Примостка Л.О.	Шиллер Р.І.	Іванов В.В.	Грушко В.І	Всього
1. Коефіцієнти ліквідності								
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	-	+	+	-	+	+	+	5
Коефіцієнт поточної ліквідності	+	-	+	-	+	-	+	4
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань	-	+	+	-	-	+	-	3
Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих	-	-	-	+	-	-	-	1
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	-	+	-	-	-	+	-	2
2. Коефіцієнти достатності капіталу (фінансової стійкості)								
Коефіцієнт надійності	+	+	+	-	+	+	-	5
Коефіцієнт фінансового важеля	-	+	-	-	-	+	-	2
Коефіцієнт достатності капіталу		+	-	-	+	-	+	3
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	-	-	-	+	-	+	-	2
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	-	-	+	-	-	+	-	2
Коефіцієнт незалежності	+	-	-	-	-	+	-	2
Коефіцієнт активності залучення позикових	-	-	-	-	+	+	-	2
3. Коефіцієнти ділової активності								
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	-	-	-	-	+	+	-	2
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	-	-	-	-	+	+	-	2
Коефіцієнт активності використання залучених коштів в кредити	+	+	-	+	-	-	-	3
Коефіцієнт активності використання строкових депозитів в кредити	-	+	-	+	-	-	-	2
Коефіцієнт кредитної активності	-	-	-	-	-	+	-	1
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності	-	-	-	-	-	+	-	1
Коефіцієнт інвестицій в доходних активах	-	-	-	-	-	+	-	1
Коефіцієнт кредитів в доходних активах	-	-	-	-	-	+	-	1
Коефіцієнт проблемних кредитів	-	-	-	-	-	+	-	1
Коефіцієнт ефективності використання активів	-	-	+	-	-	-	-	1
4. Показники ефективності управління								
Рентабельність активів	+	+	+	+	+	+	+	7
Рентабельність капіталу	-	-	-	+	+	+	+	4
Маржа	-	+	-	-	+	+	-	3
Спред	-	+	-	-	+	+	-	3
Всього	5	11	7	6	11	20	5	

Джерело: складено автором на основі [23]

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»
Окремий звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	4,749,260	3,870,163
Кредити та аванси банкам	5	21,720,592	9,129,391
Кредити та аванси клієнтам	6	29,892,900	40,460,458
Інвестиції в цінні папери	7	32,852,589	14,627,919
Похідні фінансові активи		3,246	8,376
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	8	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість		24,634	26,075
Поточні податкові активи		5	110
Відстрочені податкові активи	16	65,407	68,847
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	362,306	344,801
Основні засоби	9	802,462	948,483
Інші фінансові активи	10	330,426	118,981
Інші нефінансові активи	10	62,568	76,697
Загальна сума активів		91,005,538	69,819,444
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		231	1,225
Кошти клієнтів	11	77,736,460	57,064,997
Похідні фінансові зобов'язання		9,233	4
Інші залучені кошти		159	176
Забезпечення:			
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	24	301,643	298,908
Інші фінансові зобов'язання	12	1,070,480	1,106,276
Інші нефінансові зобов'язання	12	137,164	137,788
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		119,500	149,689
Загальна сума зобов'язань		79,374,870	58,759,063
КАПІТАЛ			
Статутний капітал	22	6,186,023	6,186,023
Нерозподілений прибуток		3,772,426	3,175,320
Емісійний дохід	22	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	22	1,236,294	1,236,294
Інші резерви		30,850	57,669
Загальна сума власного капіталу		11,630,668	11,060,381
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		91,005,538	69,819,444

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління
 26 квітня 2023 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер
 26 квітня 2023 року

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»
Окремий звіт про прибуток або збиток
за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2022	2021
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Процентні доходи, у т.ч.:	13	8,787,828	5,770,296
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	13	8,774,395	5,740,629
Інші процентні доходи	13	13,433	29,667
Процентні витрати	13	(1,981,446)	(1,129,067)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	13	6,806,382	4,641,229
Комісійні доходи	14	1,785,441	1,989,949
Комісійні витрати	14	(663,787)	(700,725)
Інші доходи		128,973	102,884
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		100,893	231,419
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(7,847)	183,338
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		713,690	301,288
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		70,226	(202,227)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	15	(5,658,273)	(789,663)
Інші витрати	16	(134,244)	(118,864)
Інші прибутки (збитки), у т.ч.:		(100,474)	(13,340)
- Збиток від модифікації фінансових активів		(100,254)	(11,209)
Витрати на виплати працівникам	16	(1,408,154)	(1,328,609)
Амортизаційні витрати	16	(341,116)	(316,322)
Інші адміністративні та операційні витрати	16	(565,299)	(629,626)
Прибуток (збиток) до оподаткування		726,411	3,350,731
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	17	(129,305)	(605,620)
Прибуток (збиток) за рік		597,106	2,745,111
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		1,196	5,499

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління
 26 квітня 2023 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер
 26 квітня 2023 року

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2022	2021
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Прибуток (збиток) за рік		597,106	2,745,111
Інший сукупний дохід			
Компоненти іншого сукупного доходу, які не будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, до оподаткування			
Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від інвестицій в інструменти капіталу		1,172	2,038
Компоненти іншого сукупного доходу, які будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, після оподаткування			
Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування у тому числі:		(41,983)	142,650
зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(110,475)	209,643
зміна резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за інвестиціями, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	24	68,492	(66,993)
Сума накопиченого прибутку/ (збитку), що перекласифікована у склад прибутків та збитків в результаті вибуття інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		7,847	(188,680)
Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	17	6,145	(12,299)
Загальна сума іншого сукупного доходу, який буде перекласифіковано у прибуток або збиток, після оподаткування		(27,991)	(58,329)
Загальна сума іншого сукупного доходу		(26,819)	(56,291)
Загальна сума сукупного доходу		570,287	2,688,820

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

		
Володимир Мудрий Голова Правління		Наталія Дюба Головний бухгалтер
26 квітня 2023 року		26 квітня 2023 року

Примітки, надані на сторінках 08-106, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Акціонерне товариство «ОТП Банк»

Консолідований звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2020 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2020	2019
Процентні доходи	4, 23	5,118,846	5,253,438
Процентні витрати	4, 23	(1,361,708)	(1,635,423)
Чистий процентний дохід до формування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	4	3,757,138	3,618,015
Комісійні доходи	6, 23	1,683,913	1,695,811
Комісійні витрати	6, 23	(506,379)	(392,952)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	23	296,674	259,655
Чистий прибуток від операцій з похідними фінансовими інструментами	23	89,887	81,431
Чистий прибуток від інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		79,306	43,502
Чистий збиток від модифікації фінансових активів		(18,917)	(12,884)
Формування резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за активами, за якими нараховуються проценти	5, 23	(836,210)	(145,694)
Формування резерву на покриття очікуваних збитків за іншими операціями		(202,707)	(46,447)
Інші доходи	23	163,980	165,598
Чистий непроцентний дохід		749,547	1,648,020
Операційний дохід		4,506,685	5,266,035
Операційні витрати	7, 23	(2,194,695)	(2,041,548)
Прибуток до оподаткування		2,311,990	3,224,487
Витрати з податку на прибуток	8	(385,627)	(557,610)
Чистий прибуток за рік		1,926,363	2,666,877
Інші сукупні доходи/(збитки)			
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків:			
Зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		53,015	(3,284)
Інші сукупні доходи/(збитки)		53,015	(3,284)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ПРИБУТКІВ ЗА РІК		1,979,378	2,663,593
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		3,859	5,342

Затверджено до випуску керівництвом Групи та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

29 березня 2021 року

Вітала Дюба
Головний бухгалтер

29 березня 2021 року

Примітки, надані на сторінках 11-88, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Акціонерне товариство «ОТП Банк»

Консолідований звіт про фінансовий стан
станом на 31 грудня 2020 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	9	3,510,420	3,139,593
Кошти в банках	10, 23	13,628,078	4,308,470
Кредити клієнтам	11, 23	27,797,157	25,469,028
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	12	6,606,201	3,631,783
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	13	5,901,418	7,212,296
Основні засоби та нематеріальні активи	14	736,439	570,535
Активи з права користування	15	448,590	191,946
Поточні активи з податку на прибуток		5,163	5,137
Відстрочені активи з податку на прибуток	8	76,544	38,747
Інвестиційна нерухомість		27,857	28,152
Інші активи	16, 23	224,139	233,118
ВСЬОГО АКТИВІВ		58,962,006	44,828,805
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	17, 23	399	567,801
Рахунки клієнтів	18, 23	47,337,814	35,094,301
Орендні зобов'язання	19	450,684	174,425
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		81,304	84,827
Інші зобов'язання	20, 23	996,963	793,970
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		48,867,164	36,715,324
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал			
Емісійний дохід	21	6,186,023	6,186,023
Інший додатковий капітал	21	405,075	405,075
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	21	1,236,294	1,236,294
Нерозподілений прибуток		125,999	71,001
		2,141,451	215,088
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		10,094,842	8,113,481
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		58,962,006	44,828,805

Затверджено до випуску керівництвом Групи та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

29 березня 2021 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

29 березня 2021 року

Примітки, надані на сторінках 11-24, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.